

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Процедура оцінки ймовірності банкрутства підприємства та перспективи виходу його з кризового стану

Виконав: здобувач освіти групи ФК 23-2м
спеціальність 072«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Штамбург Олег Миколайович
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник к.е.н., доцент Панасейко І.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(місце роботи)

_____
(посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2025

АНОТАЦІЯ

Штамбург О.М. Процедура оцінки ймовірності банкрутства підприємства та перспективи виходу його з кризового стану.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2025.

У роботі розглянуто сутність банкрутства підприємства, наведено процедуру оцінки його ймовірності та перспективи виходу підприємства з кризового стану на прикладі КП «Жилсервіс» Вільногірської міської ради Дніпропетровської області. Досліджено діяльність та проаналізовано показники фінансового стану та розраховано ймовірність банкрутства КП «Жилсервіс» за різними моделями. Визначено напрями удосконалення управління підприємством для скорочення збитковості та зниження ризиків банкрутства.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, подана на 71 сторінці, містить 8 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел включає 47 найменувань.

Ключові слова: банкрутство, криза, фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, збиток, санація.

Список публікацій здобувача.

Штамбург О.М. Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємств та перспективи виходу з кризового стану / Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т. Том 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2024. С 135-136.

ANNOTATION

Shtamburh O. M. The procedure for assessing the probability of bankruptcy of an enterprise and the prospects for its exit from the crisis state.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». – University of Customs and Finance, Dnipro, 2025.

The paper examines examines the essence of the bankruptcy of the enterprise, provides the procedure for assessing its probability and the prospects of the enterprise's exit from the crisis state, using the example of Utility Company «Zhyhservis» of the Vilnohirsk City Council of the Dnipropetrovsk Region. The activities and indicators of the financial condition were analyzed, and the probability of bankruptcy of Utility Company «Zhyhservis» was calculated according to various models. Areas of improving enterprise management to reduce unprofitability and reduce the risk of bankruptcy have been identified.

The master's qualification thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources, presented on 71 pages, contains 8 tables, 6 figures. The list of used sources includes 47 titles.

Keywords: bankruptcy, crisis, financial condition, liquidity, solvency, loss, rehabilitation.

List of publications of the acquirer.

Shtamburg O.M. Models for assessing the probability of enterprise bankruptcy and prospects for overcoming the crisis / Economic, legal, managerial and technological dimensions of the present: a youth perspective: materials of the international scientific and practical conference: in 2 volumes. Volume 2. Dnipro: University of Customs and Finance, 2024. P. 135-136.

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА ВИХОДУ ЙОГО З КРИЗОВОГО СТАНУ	8
РОЗДІЛ 2	ПРОЦЕДУРА ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА КП «ЖИЛСЕРВІС»	23
2.1	Організаційно-економічна характеристика підприємства	23
2.2	Аналіз фінансового стану підприємства	31
2.3	Оцінка ймовірності банкрутства підприємства	46
РОЗДІЛ 3	ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ КП «ЖИЛСЕРВІС» З КРИЗОВОГО СТАНУ	52
3.1	Методи антикризового управління підприємствами в сучасних умовах	52
3.2	Шляхи вдосконалення діяльності КП «Жилсервіс» та заходи по виходу його з кризового стану	62
ВИСНОВКИ		68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		72

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні підприємства функціонують у складних умовах, які характеризуються нестабільністю економічного середовища, високою конкуренцією та впливом глобалізаційних процесів. Особливо гостро ці проблеми проявляються у періоди економічних криз, що можуть бути зумовлені не лише внутрішніми, а й зовнішніми факторами, такими як глобальні фінансові кризи, збройні конфлікти, пандемії чи економічні санкції.

В Україні ці виклики значно посилюються через повномасштабну війну, яка здійснює руйнівний вплив на бізнес-середовище, викликає порушення логістичних ланцюгів, скорочення обсягів інвестицій та загальну невизначеність. У таких умовах ймовірність банкрутства підприємств суттєво зростає, а своєчасна діагностика кризових ситуацій та розробка механізмів виходу з них стає ключовим завданням для забезпечення економічної стійкості як окремих суб'єктів господарювання, так і національної економіки в цілому.

Оцінка ймовірності банкрутства є важливим інструментом для прогнозування фінансових проблем, ігнорування яких може призвести до незворотних наслідків, таких як втрата активів, робочих місць чи ліквідація підприємства. Водночас ефективне управління антикризовими заходами відкриває перспективи для відновлення підприємств, зменшення фінансових втрат, підвищення їх конкурентоспроможності та адаптації до змінюваних ринкових умов.

Важливість теми також обумовлена недостатнім рівнем реалізації сучасних методик оцінки фінансової стійкості підприємств в українській практиці, а також обмеженим застосуванням інноваційних підходів до прогнозування та подолання кризових ситуацій. Аналіз фінансових ризиків, застосування моделей оцінки ймовірності банкрутства (зокрема моделей

Альтмана, Бівера, Спрінгейта та інших науковців) дозволяють сформулювати об'єктивну картину поточного стану підприємства та створити базу для розробки індивідуальних стратегій виходу з кризи.

Крім того, актуальність роботи посилюється зростаючим інтересом до розвитку систем раннього попередження про банкрутство, які здатні виявляти потенційні проблеми на етапі їх зародження. Це особливо важливо в умовах інтеграції України до світового економічного простору, де підприємства повинні відповідати міжнародним стандартам прозорості та фінансової звітності.

Процедуру оцінки ймовірності банкрутства та перспективи його виходу з кризового стану досліджували такі науковці: Г.І. Башнянин, М.М. Берест, І.А. Бланк, В.З. Бугай, Н.В. Волошанюк, Б.В. Вольвач, Т.Є. Воронкова, Н.М. Гапак, І.Ю. Єпіфанова, Т.А. Жадан., Р.С. Квасницька, В.П. Клочан, Т.І. Лепейко, Л.О. Лігоненко, І.І. Пашинська, О.Л. Пластун, та інші науковці. Незважаючи на значну кількість досліджень в цьому напрямку, особливості виходу підприємства комунальної сфери не були в достатній мірі розглянуті науковцями.

Метою кваліфікаційної роботи є оцінка ймовірності банкрутства Комунального підприємства «Жилсервіс» Вільногриської міської ради Дніпропетровської області, а також розробка практичних рекомендацій для виходу підприємства з кризового стану.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- визначити сутність і фактори, що впливають на ймовірність банкрутства підприємства;
- проаналізувати існуючі методики оцінки ймовірності банкрутства;
- надати організаційно-економічну характеристику КП «Жилсервіс»;
- здійснити аналіз фінансового стану підприємства;
- здійснити оцінку ймовірності банкрутства підприємства;

- розробити заходи щодо виходу підприємства з кризового стану;
- оцінити економічний ефект від впровадження запропонованих заходів.

Об’єктом дослідження є оцінка ймовірності банкрутства підприємства та його здатності протистояти кризовим явищам.

Предметом дослідження є процедура оцінки ймовірності банкрутства КП «Жилсервіс» та розробка заходів щодо виходу його з кризового стану.

Методи дослідження. Для уточнення та розкриття поняття «банкрутство» та визначення його видів та особливостей використовувалися діалектичний метод пізнання, наукові методи абстракції, індукції та дедукції. Аналіз фінансового стану підприємства проводився за допомогою коефіцієнтного методу, методу статистичного порівняння, групування та зіставлення фактичних даних звітних і попередніх років. Для обчислення ймовірності банкрутства підприємства застосовувались моделі оцінки ймовірності банкрутства. Крім того, було використано прогностичний метод для визначення майбутніх показників ефективності запропонованих нами заходів.

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати досліджень «Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємств та перспективи виходу з кризового стану», викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд», м. Дніпро, УМСФ, 8 листопада 2024 р.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати будуть корисними для комунальних підприємств України в аспекті зниження ймовірності їхнього банкрутства та оптимізації їхньої діяльності, скорочення витрат та збільшення виручки.

Інформаційною базою дослідження є законодавча та нормативна база з процедур банкрутства, наукові статті, монографії з оцінки ймовірності

банкрутства підприємства, фінансова звітність КП «Жилсервіс», дані для розрахунків ймовірності банкрутства підприємства за моделями Альтмана, Спрінгейта, Терещенка та ін.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, подана на 68 сторінках, містить 8 таблиць, 6 рисунків. Список використаних джерел складає 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА ТА ВИХОДУ ЙОГО З КРИЗОВОГО СТАНУ

Банкрутство підприємства є одним із найбільш загрозливих фінансових ризиків, що можуть загрожувати його стабільності та подальшому розвитку. Це явище, яке відображає неспроможність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання та забезпечувати платоспроможність на належному рівні. Причини банкрутства можуть бути різноманітними – від неефективного управління та несприятливих економічних умов до стратегічних помилок та зовнішніх шоків, таких як зміни в законодавстві чи економічні кризи [5].

З економічної точки зору, банкрутство характеризується неспроможністю або нездатністю боржника виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Це означає, що суб'єкт господарювання має настільки багато боргів і зобов'язань перед кредиторами та бюджетом, що його майна (активів у ліквідній формі) не вистачає для задоволення цих вимог у визначені строки. Таким чином, економічний зміст поняття «банкрутство» полягає в нездатності боржника повністю задовольнити вимоги кредиторів. Як зазначають дослідники, такі як Берест М.М. та Тимошенко А.П., ця нездатність пов'язана з відсутністю у боржника грошових коштів [2, с. 70]. Разом з тим, відповідно до думки Воронкової Т.Є. та Рибальченко Н.П. [10], банкрутами можуть бути навіть рентабельні підприємства, які мають грошові кошти. Ситуація, коли підприємство не має ні грошових коштів, ні матеріальних цінностей, але має борги, трапляється рідко і лише за умови, що сума збитків дорівнює сумі власних і залучених коштів.

В економічній літературі іноді банкрутство трактується як «спосіб покарання боржника» [47] або як «міра фінансової та юридичної відповідальності господарюючого суб'єкта».

Як зазначають Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д., історично критерієм оцінки стану банкрутства було наявність неповерненого боргу. При цьому процес управління банкрутством зосереджувався на примушенні боржника до повернення боргу, а за неможливості цього – на його покаранні [34].

Отже, основна увага приділялася визначенню міри відповідальності та покаранню боржника, а не відновленню його платоспроможності чи фінансовому оздоровленню – санації.

Розглядаючи банкрутство з точки зору фінансового менеджменту, Бланк І. О. підкреслює, що воно є результатом «реалізації катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності», через що підприємство може виявитися «нездатним у встановлені строки задовольнити пред'явлені кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом» [4]. Водночас банкрутство може стосуватися не лише фінансової діяльності, а й операційної чи інвестиційної.

Юридичний аспект банкрутства, за Берестом М.М. і Тимошенко А.П., включає «перерозподіл власності» [15], що стосується майнових відносин між боржником і кредиторами. Бутирська І. звертає увагу на специфіку провадження справ про банкрутство, їх публічний характер, а також необхідність захисту інтересів учасників цих справ, які часто суперечать одне одному [6].

Гук О.В. наголошує на «знаходженні балансу між інтересами кредитора, боржника, суспільства та держави через застосування до боржника різних процедур, передбачених законом» [13].

Інтереси кредиторів полягають у задоволенні власних вимог, тоді як боржник прагне відновити свою платоспроможність. Держава зацікавлена у відновленні платоспроможності боржника, оскільки це дозволяє зберегти робочі місця, забезпечити сплату податків та уникнути банкрутства кредиторів. Інтереси суспільства спрямовані на створення правової основи для нормального функціонування ринкової економіки [7].

Аналіз чинного законодавства України щодо банкрутства показує, що поряд із терміном «банкрутство» використовується поняття «неплатоспроможність», яке у Кодексі України з процедур банкрутства визначається як «неспроможність боржника виконати після настання строку грошові зобов'язання перед кредиторами інакше, ніж через застосування процедур, передбачених цим Кодексом». Таким чином, неплатоспроможність передуює банкрутству і стає його основною ознакою за наявності умов, які унеможливають відновлення платоспроможності чи задоволення вимог кредиторів [23].

В українському законодавстві терміни «неспроможність» і «банкрутство» використовуються як синоніми. Це є специфікою українського законодавства і не повною мірою відповідає світовій практиці, оскільки у законодавстві інших країн термін «банкрутство» має вужче значення, що передбачає вчинення боржником кримінально караного діяння, завдає шкоди кредиторам. Термін ж «неспроможність» є ширшим за значенням і означає засвідчену рішенням відповідного судового органу нездатність особи погасити свої боргові зобов'язання [24].

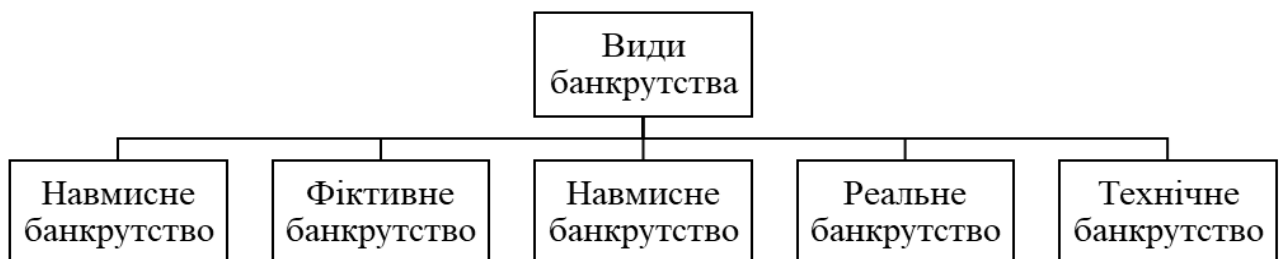
Отже, дослідження сутності банкрутства дає підстави стверджувати, що, підхід, який переважає в сучасній літературі, розглядає поняття у як спосіб очищення економіки від неплатоспроможних, неефективних підприємств. Даний підхід трактує поняття через неможливість розрахуватися з кредиторами своєчасно, що підтверджується документально через судові процеси щодо

визнання банкрутом підприємства. Незважаючи, на різноманітність причин банкрутства у таких мінливих умовах зовнішнього середовища, як сьогодні, визначення його сутності, що в науковій літературі, що в практично не змінилося, але юридичні підстави є головними щодо визнання банкрутства.

Узагальнення існуючих підходів до трактування поняття «банкрутство» дозволяє запропонувати авторське визначення: банкрутство – це неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконати зобов'язання перед кредиторами та державою, строки виконання яких настали.

Основними викликами, що постають в економіці під час процесу банкрутства підприємств, є зниження попиту на продукцію виробників, скорочення обсягів виробництва, накопичення заборгованості перед постачальниками, державним бюджетом та банками, затримки у виплаті заробітної плати працівникам, а також непередбачувані зміни в економічному середовищі. Ці фактори призводять до втрати звичних ринків збуту, посилення соціально-економічної нестабільності, постійних змін у правовому регулюванні, трансформації політичного устрою та загальної перебудови економічної структури [19].

Поняття банкрутства характеризується різними його видами. У законодавчій і фінансовій практиці виділяють наступні види банкрутства підприємств (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні види банкрутства підприємства

Джерело: складено автором за даними [40]

Наведемо більш детальне пояснення щодо даних видів банкрутства:

1. Навмисне банкрутство – навмисне приховання факту стійкої фінансової нездатності, шляхом надання недостовірних даних.

Ознаки навмисного банкрутства:

- надання недостовірних даних про фінансовий стан боржника;
- причинний зв'язок між такими даними і збитками, що несе кредитор;

- якщо сховане банкрутство є наслідком дії форс-мажорних обставин. Максимальні стягнення за навмисне банкрутство застосовуються у випадках, коли сформована ситуація є наслідком різного роду зловживань і некомпетентного ведення фінансово-господарської діяльності.

2. Фіктивне банкрутство – свідомо помилкове оголошення підприємством про свою неспроможність з метою введення в оману кредиторів для одержання від них відстрочки (розстрочки) виконання своїх кредитних зобов'язань або знижки сум кредитної заборгованості. Виявлені факти фіктивного банкрутства переслідуються в кримінальному порядку.

3. Навмисне банкрутство – навмисне створення (або збільшення) керівником або власником підприємства його неплатоспроможності; нанесення ними економічного збитку в інтересах інших осіб; свідомо некомпетентне фінансове керування.

4. Реальне банкрутство – повна нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність у силу реальних втрат використання капіталу. Катастрофічний рівень втрат капіталу не дозволяє підприємству здійснювати ефективну діяльність, і воно стає банкрутом.

5. Технічне банкрутство – неплатоспроможність підприємства, викликана істотним простроченням його дебіторської заборгованості. Дебіторська

заборгованість перевищує розмір кредиторської заборгованості, а сума активів значно перевершує обсяг фінансових зобов'язань [40].

Аналіз різних видів банкрутства показує їх суттєву різницю за причинами, механізмами та наслідками. Навмисне банкрутство пов'язане з навмисним приховуванням фінансових проблем, фіктивне – з введенням в оману кредиторів, а технічне та реальне банкрутство часто є результатом об'єктивних економічних труднощів. Важливо зазначити, що кожен вид банкрутства має свої юридичні наслідки та потребує різних підходів до вирішення. Розуміння цих різновидів банкрутства необхідне для ефективного управління ризиками та прийняття відповідних антикризових заходів.

На рис. 1.2 наведені економічні передумови банкрутства підприємств.

Рис. 1.2. Економічні передумови банкрутства підприємств

Джерело: складено автором за даними [30]

Найбільше підприємств зазнають банкрутства внаслідок кризи в економіці країни. Термін «криза» має безліч значень та інтерпретацій, що розкривають його різні аспекти. Поняття «криза на підприємстві» використовується для опису різноманітних проблемних чинників у його діяльності – від незначних перешкод у роботі до серйозних організаційних труднощів чи навіть повного занепаду підприємств.

Криза може виникнути раптово, навіть за умов зовнішньої стабільності та гармонійного розвитку, набуваючи характеру несподіваної катастрофи. Водночас вона може бути передбаченою і виникати відповідно до прогнозів та розрахунків менеджерів.

Криза на підприємстві є переломним моментом у послідовності господарських процесів, подій і дій. Її наслідками можуть бути як ліквідація підприємства (крайній варіант розвитку подій), так і успішне подолання труднощів. Подальший розвиток кризових процесів багато в чому залежить від рівня та ефективності управління підприємством [27].

Фінансова криза – це розбалансування системи «підприємство» та обмеженість впливу його керуючої ланки через фінансові відносини на відновлення стійкої рівноваги.

Наслідками кризових явищ на підприємстві є:

- його неплатоспроможність та банкрутство;
- діяльність його в неприбутковій зоні;
- відсутність у цього підприємства потенціалу для успішного функціонування.

З позиції фінансового менеджменту кризовий стан підприємства – це неспроможність його здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності, нездатність виконувати свої боргові зобов'язання.

Видами кризи є:

1. Стратегічна криза – кризову ситуацію, при якій на підприємстві зруйновано виробничий потенціал і відсутні довгострокові фактори його відновлення.

2. Криза прибутковості – стан підприємства, в якому перманентні збитки від поточної діяльності суб'єкта господарювання вихолощують власний капітал, що призводить до незадовільної структури балансу.

3. Криза ліквідності – ситуація, що характеризується не платоспроможністю підприємства, або існуванням реальної загрози втрати підприємством платоспроможності.

Банкрутство характеризує реалізацію катастрофічних ризиків підприємства в процесі його фінансової діяльності, коли воно не в змозі задовольнити в установленій термін висунуті з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [24].

Сучасні умови господарювання характеризуються високим рівнем економічної невизначеності, що створює значні ризики для фінансової стабільності підприємств.

У таких умовах одним із важливих завдань управління є своєчасне виявлення ознак можливого банкрутства з метою вжиття ефективних заходів щодо уникнення кризових ситуацій.

Методи оцінки ймовірності банкрутства підприємства є інструментами, що дозволяють не лише оцінити поточний фінансовий стан компанії, але й прогнозувати можливі загрози її платоспроможності.

Використання цих методів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, що допомагають знизити ризики та забезпечити стабільність діяльності [24].

Розвиток наукових підходів до аналізу банкрутства дозволив створити різноманітні методи оцінки, які включають фінансові коефіцієнти, дискримінантний аналіз, моделі регресійного аналізу, інтегральні показники, а

також сучасні інструменти, що базуються на штучному інтелекті та машинному навчанні.

Модель Альтмана представляє собою алгоритм оцінки загрози банкрутства неплатоспроможного підприємства, заснований на комплексному обліку найважливіших показників, що допомагають виявити кризовий фінансовий стан підприємства: рентабельність, леверидж, ліквідність, платоспроможність, а також ефективність управління активами та рівень капіталізації [24].

Ця модель розроблена американським економістом Едвардом Альтманом у 1968 році та базується на мультиваріативному дискримінантному аналізі. Вона визначає індекс Z-рахунку, який дозволяє передбачити ймовірність банкрутства компанії в найближчій перспективі, зазвичай у межах одного-двох років[24]. Розрахунок моделі Альтмана здійснюється таким чином:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + X_5 \quad (1.1)$$

де:

Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

X_1 – власний оборотний капітал/загальну суму активів;

X_2 – нерозподілений прибуток/ загальну суму активів;

X_3 – чистий прибуток/ загальну суму активів;

X_4 – власний капітал/ зобов'язання;

X_5 – чиста виручка/ загальну суму активів.

Перевагою моделі Альтмана є її універсальність і простота застосування, що робить її популярною серед фінансових аналітиків і кредиторів. Проте вона має і певні обмеження: модель краще працює для великих підприємств, акції яких котируються на фондових біржах, і може бути менш точною для малих компаній або специфічних галузей. Таким чином, використання моделі Альтмана є ефективним інструментом для попередньої оцінки фінансового

стану підприємства та прогнозування ризику його банкрутства, що дозволяє завчасно вжити заходів для стабілізації ситуації.

Модель передбачає розвиток інтегрального показника, за допомогою якого здійснюється оцінка ймовірності визнання підприємства банкрутом. Важливим є те, що точність даної моделі є досить високою і становить більше 90%, що робить її надійним інструментом для фінансового аналізу.

Модель була запропонована Вільямом Спрінггейтом у 1978 р. та базується на багатофакторному аналізі фінансових показників компанії. У ній враховуються ключові коефіцієнти, які відображають фінансовий стан підприємства [43]. Формула для розрахунку є такою:

$$Z = 1,03 \times a + 3,07 \times b + 0,66 \times c + 0,4 \times d \quad (1.2)$$

де:

Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

a – робочий капітал / загальна вартість активів;

b – прибуток до сплати податків та процентів / загальна вартість активів;

c – прибуток до сплати податків / короткострокові зобов'язання;

d – обсяг продажу / загальна вартість активів.

Перевагою моделі є її простота у застосуванні та можливість використовувати для аналізу підприємств різних галузей. Однак вона більш ефективна для короткострокового прогнозування (до 1 року) і може втрачати точність за умов різких змін у зовнішньому середовищі чи структурі підприємства.

Таким чином, модель Спрінггейта є ефективним інструментом для фінансових аналітиків і керівників підприємств, які прагнуть оцінити ризики банкрутства та вчасно вжити необхідних заходів для уникнення кризової ситуації [43].

Також вітчизняний економіст О. Терещенко розробив універсальну дискримінантну функцію, яка є найбільш оптимальною для діагностики ризику

банкрутства українських підприємств, оскільки, на його думку, оптимальна дискримінантна функція повинна враховувати всі складові фінансового стану: ліквідність, прибутковість, оборотність, структуру майна, капіталу тощо.

Розробка О. Терещенка враховує особливості економічного середовища України, зокрема нестабільність фінансових ринків, вплив зовнішніх факторів, а також специфіку облікової та звітної політики вітчизняних підприємств. Модель базується на використанні ключових фінансових коефіцієнтів, які найточніше відображають стан і тенденції розвитку компанії [43].

Вона має такий вигляд:

$$Z = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 X_3 + 5 X_4 + 0,3 X_5 + 0,1 X_6, \quad (1.3)$$

де X_1 – Cash Flow / зобов'язання;

X_2 – валюта балансу/ зобов'язання;

X_3 – чистий прибуток/ баланс;

X_4 – чистий прибуток/ виручка;

X_5 – виробничі запаси/ виручка;

X_6 – виручка/основний капітал.

Отримані результати після обрахунків можна інтерпретувати так:

– $Z > 2$ – підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство;

– $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена, але за умови переходу підприємства на антикризове управління банкрутство йому не загрожує;

– $0 < Z < 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

– $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом [43].

Основна перевага моделі полягає в її адаптивності до умов української економіки, що робить її більш ефективною у порівнянні з зарубіжними аналогами, такими як моделі Альтмана чи Спрінгейта.

Важливим аспектом є те, що функція Терещенка може застосовуватись не лише для діагностики ризику банкрутства, але й для розробки антикризових заходів, спрямованих на підвищення фінансової стабільності підприємств. Це робить її універсальним інструментом для оцінки фінансового стану як великих компаній, так і малих підприємств в Україні.

Отже, за допомогою цих методів оцінки банкрутства може бути проведений аналіз ймовірності банкрутства підприємств.

Для підприємств, які працюють в умовах несприятливої ситуації, можна визначити кілька заходів, що допомагають знизити ризик банкрутства:

1) Стратегічне управління в кризових умовах є надзвичайно важливим. В умовах швидких змін воно стає ключовим фактором стабільності та розвитку компанії. Успішність стратегії залежить від внутрішніх характеристик підприємства, його позицій на ринку та зовнішніх факторів.

2) Управління під час кризи потребує оперативної реакції та здатності передбачати ситуацію, швидко ідентифікуючи проблеми, які потребують вирішення. Створення спеціалізованих аналітичних підрозділів дозволяє керівництву отримувати необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих фінансових і економічних рішень.

3) Швидкість і точність передачі інформації та рішень впливає на оперативність реагування та реалізацію змін на підприємстві.

4) Формування бюджету підприємства. Планування витрат і делегування повноважень з управління витратами менеджерам підрозділів дозволяє значно знизити загальні витрати компанії.

5) Тимчасове припинення або закриття довгострокових інвестиційних проєктів [37].

Санація – це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і

конкурентоспроможності підприємства боржника в довгостроковому періоді, тобто це сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення [39].

Для фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання використовують такі типи санаційних заходів:

- фінансово-економічні являють собою фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації та використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємств. Джерелами фінансування санації підприємств можуть бути кошти, залучені на умовах позики або на умовах власності на поворотній або безповоротній основі.

- організаційно-правові, заходи які спрямовані на вдосконалення організаційної структури підприємства, організаційно-правових форм бізнесу, підвищення якості менеджменту, поліпшення виробничих стосунків між членами трудового колективу та ін.;

- виробничо-технічні, заходи пов'язані, насамперед, з модернізацією та оновленням виробничих фондів, зі зменшенням простоїв та підвищенням ритмічності виробництва, покращенням якості продукції та зниженням її собівартості, вдосконаленням асортименту продукції, що випускається, пошуком та мобілізацією санаційних резервів у сфері виробництва;

- соціальні заходи пов'язані зі скороченням персоналу на підприємстві. Це стосується фінансового оздоровлення підприємств-гігантів [42].

План санації розробляють за дорученням керівництва консалтингові чи аудиторські фірми у взаємозв'язку з внутрішніми службами контролінгу.

Санаційний аудит здійснюється аудиторською компанією на замовлення потенційних санаторів, кредиторів та інших осіб, які можуть взяти участь у фінансуванні санації.

Важливою складовою організації дієвого менеджменту санації є створення ефективної системи контролінгу, головним завданням якого є визначення стратегічних і тактичних цілей санації та орієнтація процесу управління на досягнення цих цілей.

Однак вирішальним при цьому є створення системи інформаційного забезпечення, планових, аналітичних та контрольних служб.

Отже, банкрутство підприємства є процесом, який охоплює багато невивчених аспектів. Велика кількість різних трактувань поняття «банкрутство» призводить до виникнення різноманітних методів його діагностики. З результатів дослідження можна зробити висновок, що банкрутство має як позитивні, так і негативні наслідки для підприємств, тому важливо регулярно проводити моніторинг ймовірності банкрутства, щоб уникнути небажаних наслідків.

Визначено, що банкрутство можна трактувати не лише як фінансову неспроможність, але й як юридичний процес, пов'язаний із перерозподілом майна між боржником і кредиторами. Окремо нами виділені різні види банкрутства: навмисне, фіктивне, реальне, технічне, кожне з яких має специфічні механізми і наслідки.

Криза на підприємстві є важливим економічним чинником, що може призвести до банкрутства. Це може бути як раптове, так і передбачуване явище, з серйозними наслідками для організації. Основні виклики, з якими стикаються підприємства в процесі банкрутства, включають зниження попиту, збільшення заборгованості та зменшення виробничих обсягів.

Розуміння видів банкрутства та їхніх причин є необхідним для ефективного управління підприємствами в умовах криз, оскільки кожен випадок вимагає індивідуального підходу для прийняття антикризових заходів та збереження економічної стабільності підприємства [42].

Санація є ефективним методом виходу підприємства з кризи, який передбачає комплекс заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності та фінансової стабільності. Вона може включати реструктуризацію боргів, оптимізацію управлінських і виробничих процесів, а також залучення нових інвестицій. Успішна санація дозволяє не лише уникнути банкрутства, а й забезпечити подальший розвиток підприємства, збереження робочих місць та виконання зобов'язань перед кредиторами. Однак для ефективної санації необхідна ретельна оцінка фінансового стану, чітка стратегія управління кризовими ситуаціями та підтримка з боку держави або фінансових установ.

РОЗДІЛ 2

ПРОЦЕДУРА ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА КП «ЖИЛСЕРВІС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Комунальне підприємство «Жилсервіс» Вільногірської міської ради Дніпропетровської області (надалі КП «Жилсервіс») створено для забезпечення якісних житлово-комунальних послуг, що спрямовані на задоволення потреб мешканців міста. Діяльність підприємства базується на рішеннях Вільногірської міської ради, а також регулюється чинним законодавством України, зокрема нормативно-правовими актами, що стосуються функціонування комунальних підприємств та житлово-комунального господарства.

Основними завданнями КП «Жилсервіс» є управління житловим фондом, який перебуває в комунальній власності, проведення технічного обслуговування та ремонтів об'єктів житлово-комунального господарства, а також забезпечення розвитку інфраструктури міста. Підприємство відповідає за належний стан житлових будівель, утримання прибудинкових територій, роботу систем водо-, теплопостачання, водовідведення та інших комунікацій. Крім того, КП «Жилсервіс» виконує заходи, спрямовані на підвищення енергоефективності, покращення якості послуг і раціональне використання ресурсів.

КП «Жилсервіс» є самостійною юридичною особою, що функціонує на основі власного статуту. Підприємство володіє відокремленим майном, самостійним балансом, рахунками в банківських установах, а також має круглу печатку, фірмовий знак та ідентифікаційний код. Це забезпечує його здатність виступати повноцінним суб'єктом правовідносин, брати участь у господарській діяльності, укладати договори з фізичними та юридичними особами, представляти інтереси міської ради та громади.

Діяльність підприємства спрямована не лише на задоволення поточних потреб населення, але й на реалізацію довгострокових стратегій розвитку міста. Завдяки постійному аналізу стану житлово-комунальної інфраструктури, підприємство впроваджує сучасні технології, працює над модернізацією обладнання та систем, забезпечує екологічну безпеку та дотримується принципів сталого розвитку.

Таким чином, КП «Жилсервіс» виконує важливу соціальну функцію, забезпечуючи комфортні умови проживання для мешканців міста та сприяючи підвищенню рівня життя громади через якісне надання житлово-комунальних послуг.

Метою діяльності підприємства є надання якісних житлово-комунальних послуг населенню міста Вільногріськ. Для досягнення цієї мети підприємство займається розвитком та удосконаленням житлово-комунального господарства, управлінням житловим фондом, обслуговуванням та ремонтом об'єктів житлового фонду, прибудинкових територій, внутрішньобудинкових санітарних систем, конструктивних елементів та інженерних систем будинків, а також інженерного обладнання.

Організаційна структура КП «Жилсервіс» включає керівництво, адміністративний апарат, технічні служби та виробничі підрозділи. Керівництво підприємством здійснюється директором, який відповідає за стратегічне планування та управління підприємством. Адміністративний апарат займається організаційними та управлінськими питаннями, технічні служби здійснюють технічне обслуговування об'єктів, а виробничі підрозділи виконують роботу з ремонту та обслуговування житлового фонду.

За згодою засновника КП «Жилсервіс» Вільногріської міської ради Дніпропетровської області має право списувати зі свого балансу, відповідно до чинного законодавства основні засоби, устаткування, транспортні засоби за

рішенням власника, інвентар та інші матеріальні цінності, які йому належать на праві господарського відання самостійно.

Джерелом формування майна підприємства є:

- гроші та матеріальні внески засновника;
- кошти одержані від реалізації і послуг;
- капітальні вкладення, дотації з бюджету;
- придбання майна у інших юридичних осіб;
- інші джерела, не заборонені законодавчими актами України.

КП «Жилсервіс» Вільногірської міської ради Дніпропетровської області здійснює оперативний бухгалтерській облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність у відповідності до законодавства.

Основи організації фінансової діяльності КП «Жилсервіс» Вільногірської міської ради Дніпропетровської області відіграють ключову роль у забезпеченні стабільного функціонування підприємства, ефективного управління його фінансовими ресурсами та реалізації стратегічних і оперативних цілей. Діяльність підприємства спрямована на задоволення потреб громади у сфері житлово-комунальних послуг, що вимагає раціонального підходу до фінансового планування, розподілу і використання наявних ресурсів.

КП «Жилсервіс» здійснює свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України, що регулює порядок бюджетного фінансування, планування витрат, а також формування і подання фінансової звітності. До основних нормативно-правових актів, які визначають правила фінансового управління підприємством, належать Бюджетний кодекс України, закони про місцеве самоврядування, податкове законодавство, а також акти, які регламентують діяльність комунальних підприємств.

Важливою складовою організації фінансової діяльності є складання бюджету підприємства, що включає прогнозування доходів і витрат, контроль за їх виконанням та аналіз результатів. КП «Жилсервіс» отримує фінансування з

місцевого бюджету, що покриває частину витрат, а також формує доходи від надання комунальних послуг, оренди майна та інших джерел. Особливу увагу приділяють контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, адже це є запорукою прозорості та підзвітності перед громадою.

Крім того, ефективність фінансової діяльності КП «Жилсервіс» залежить від систематичного аналізу фінансових показників, планування інвестицій у модернізацію інфраструктури та впровадження новітніх технологій. Залучення додаткових джерел фінансування, таких як гранти, кредити чи участь у державних програмах підтримки, також є важливим напрямком для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Таким чином, належно організована фінансова діяльність КП «Жилсервіс» є основою для забезпечення якісного виконання його функцій, підвищення рівня послуг для населення та досягнення довгострокової фінансової стабільності підприємства.

Фінансова діяльність підприємства включає кілька важливих аспектів, таких як планування, організація, контроль і аналіз фінансових потоків. Основною метою є забезпечення фінансової стабільності, раціональне використання бюджетних коштів та ефективне виконання завдань, покладених на підприємство (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні показники фінансової діяльності КП «Жилсервіс»

Показник	2021	2022	2023	Відхилення абс., тис.грн. 2023/2021	Відхилення відносно, % 2023/2021
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	14890,9	20618,3	20937,3	6046,4	140,6
Інші операційні доходи, тис. грн.	130,5	-	-	-	-
Інші доходи, тис. грн.	-	42,4	30,7	30,7	-

Продовження табл. 2.1

Показник	2021	2022	2023	Відхилення абс., тис.грн. 2023/2021	Відхилення відносне, % 2023/2021
Собівартість, тис. грн.	19965,6	20829,7	21072,1	1106,5	105,5
Інші операційні витрати, тис. грн.	9169,7	5430,4	14318,0	5148,3	156,1
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	-14113,9	-5599,4	-14422,1	-308,2	102,2
Чистий прибуток/ збиток, тис. грн.	-14113,9	-5599,4	-14422,1	-308,2	102,2

В таблиці 2.1 відображені основні показники фінансової діяльності комунального підприємства «Жилсервіс» за період з 2021 по 2023 рр. Протягом аналізованого періоду спостерігалось зростання чистого доходу від реалізації продукції, робіт і послуг. У 2021 році цей показник складав 14 890,9 тис. грн., а в 2023 році зріс до 20 937,3 тис. грн., що становить абсолютне відхилення у розмірі 6 046,4 тис. грн. та відносне зростання на 140,6%.

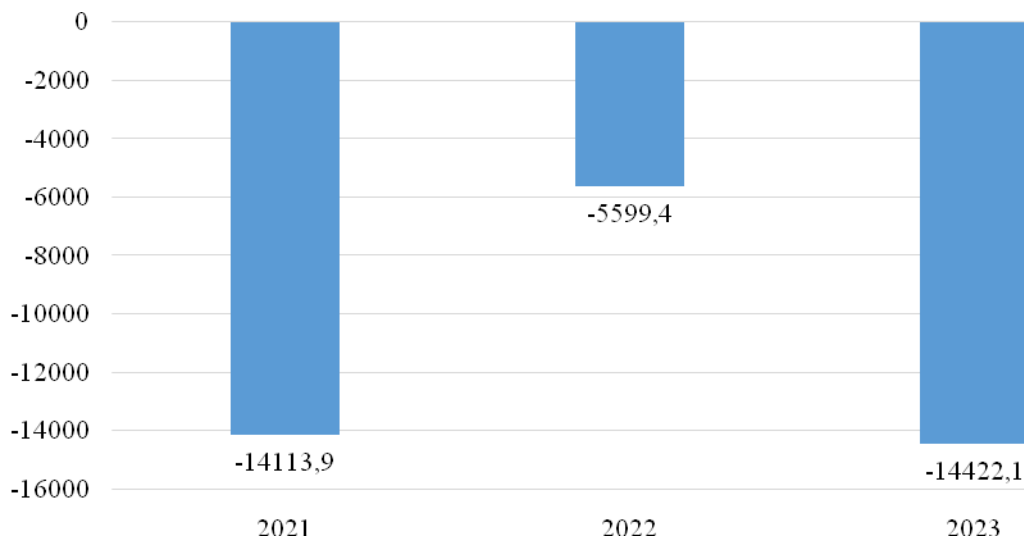
Інші операційні доходи були зафіксовані лише у 2021 році і склали 130,5 тис. грн., тоді як у 2022 та 2023 роках таких доходів не було. Інші доходи з'явилися у 2022 році і склали 42,4 тис. грн., але у 2023 році вони знизилися до 30,7 тис. грн., що означає абсолютне відхилення у 30,7 тис. грн. відносно 2021 року.

Собівартість продукції, робіт та послуг також зазнала зростання протягом аналізованого періоду. У 2021 році цей показник складав 19 965,6 тис. грн., у 2022 році зріс до 20 829,7 тис. грн., а у 2023 році – до 21 072,1 тис. грн. Це відповідає абсолютному відхиленню у розмірі 1 106,5 тис. грн. та відносному зростанню на 105,5%.

Інші операційні витрати у 2021 році становили 9 169,7 тис. грн. У 2022 році цей показник знизився до 5 430,4 тис. грн., проте у 2023 році зріс до 14 318,0 тис. грн. Це означає абсолютне відхилення у 5 148,3 тис. грн. та відносне зростання на 156,1%. Фінансовий результат до оподаткування показує, що

підприємство зазнавало збитків протягом всього аналізованого періоду. У 2021 році збиток складав -14 113,9 тис. грн., у 2022 році він зменшився до -5 599,4 тис. грн., а у 2023 році знову зріс до -14 422,1 тис. грн., що відповідає абсолютному відхиленню у -308,2 тис. грн. та відносному зростанню збитків на 102,2%.

Динаміка чистого фінансового результату підприємства наведена на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка чистого фінансового результату КП «Жилсервіс», тис. грн.

Чистий фінансовий результат підприємства також був негативним протягом аналізованого періоду, демонструючи аналогічні показники з фінансовим результатом до оподаткування. Таким чином, таблиця відображає важливі тенденції у фінансовій діяльності КП «Жилсервіс», зокрема зростання доходів та витрат, а також стабільність збитків, що потребує подальшого аналізу та коригування фінансової стратегії підприємства.

Планування та прогнозування фінансової діяльності комунального підприємства передбачає розробку детальних планів доходів і витрат на коротко- та довгостроковий період. Прогнозування фінансових результатів та

визначення стратегічних напрямів розвитку допомагає підприємству здійснювати свої функції ефективно та вчасно.

Оптимізація витрат є одним із ключових завдань управління фінансовою діяльністю комунального підприємства. Постійний аналіз витрат підприємства допомагає визначити можливості для їх скорочення та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Залучення фінансових ресурсів є важливим для забезпечення стабільного фінансування діяльності підприємства. Вибір оптимальних джерел фінансування, включаючи банківські кредити та інші зовнішні джерела, дозволяє підприємству реалізовувати стратегічні проекти та забезпечувати розвиток інфраструктури.

Основи організації фінансової діяльності КП «Жилсервіс» включають комплекс заходів, спрямованих на планування, контроль, оптимізацію витрат і залучення фінансових ресурсів, що забезпечує фінансову стабільність та успішний розвиток підприємства. Як бюджетна установа, комунальне підприємство керується нормативно-правовими актами, що регулюють бюджетне фінансування, витрату коштів і звітність, що дозволяє забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Фінансове планування охоплює всі аспекти фінансової діяльності підприємства, включаючи доходи, витрати, інвестиції, фінансування, управління активами та зобов'язаннями. Це передбачає розробку довгострокових та короткострокових фінансових планів, які враховують поточні економічні умови, внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства, а також стратегічні пріоритети розвитку.

Основною метою фінансового планування є забезпечення сталого розвитку підприємства шляхом оптимізації витрат і підвищення доходів. Це досягається шляхом детального аналізу фінансових показників, оцінки

фінансових ризиків та розробки сценаріїв розвитку. Фінансове планування дозволяє підприємству своєчасно виявляти і усувати можливі фінансові проблеми, забезпечуючи тим самим безперервність і стабільність його діяльності.

Важливим елементом фінансового планування є бюджетування, яке передбачає складання бюджету доходів і витрат на певний період. Бюджет є основним інструментом контролю за виконанням фінансових планів і дозволяє підприємству відстежувати фактичні фінансові показники у порівнянні з запланованими. Це допомагає своєчасно коригувати фінансову стратегію і приймати необхідні управлінські рішення для досягнення фінансових цілей.

Процес фінансового планування включає кілька основних етапів: аналіз поточного фінансового стану підприємства, визначення цілей і завдань фінансового планування, розробку фінансових прогнозів і бюджетів, моніторинг і контроль за виконанням фінансових планів. Кожен з цих етапів вимагає використання різноманітних методів і інструментів фінансового аналізу, що забезпечує високу точність і обґрунтованість прийнятих рішень.

КП «Жилсервіс» як комунальне підприємство особливу увагу приділяє ефективності використання бюджетних коштів і залучених фінансових ресурсів. Це включає планування інвестицій у розвиток інфраструктури, оптимізацію операційних витрат і підвищення доходів від надання житлово-комунальних послуг населенню. Важливим аспектом є також забезпечення фінансової прозорості і підзвітності, що сприяє підвищенню довіри з боку місцевої влади та громади.

Таким чином, фінансове планування діяльності КП «Жилсервіс» є комплексним процесом, який включає аналіз, прогнозування, бюджетування, моніторинг і контроль фінансових ресурсів. Ефективне фінансове планування дозволяє підприємству забезпечувати стабільний розвиток, підвищувати фінансову стійкість і досягати поставлених стратегічних цілей.

Отже, організаційно-економічна характеристика КП «Жилсервіс» Вільноградської міської ради Дніпропетровської області демонструє його значну роль у забезпеченні житлово-комунальних послуг для населення. Підприємство має чітко визначені завдання, структуру управління та джерела формування майна, що дозволяє ефективно здійснювати господарську діяльність.

Аналіз фінансових показників за 2021–2023 рр. свідчить про позитивні тенденції у зростанні доходів від реалізації продукції, проте збитковість залишається ключовою проблемою, яка потребує глибшого дослідження та розробки заходів для покращення фінансових результатів.

Підприємство має потенціал для розвитку через оптимізацію витрат, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та залучення зовнішнього фінансування. Подальша стратегія КП «Жилсервіс» повинна бути спрямована на удосконалення управління житлово-комунальним господарством, що сприятиме підвищенню якості послуг та сталому розвитку міської інфраструктури.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства є важливим показником його економічної стабільності, ефективності діяльності та здатності до розвитку. Аналіз фінансового стану дозволяє оцінити результати роботи підприємства, визначити його сильні та слабкі сторони, а також виявити можливі ризики, що можуть впливати на подальшу діяльність.

Оцінка фінансового стану КП «Жилсервіс» здійснюється на основі аналізу фінансових показників, що дозволяє визначити ефективність використання фінансових ресурсів, стабільність фінансового стану та здатність підприємства виконувати свої зобов'язання.

На основі фінансової звітності КП «Жилсервіс» складаємо порівняльний аналітичний баланс з метою проведення горизонтального та вертикального аналізу. Динаміку та структуру активу балансу підприємства представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура активу балансу КП «Жилсервіс», тис. грн.

Показники	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	абсолютне (+;-)	%
Необоротні активи	62,4	0,18	203,9	0,52	166,6	0,40	104,2	266,9
Незавершені капітальні інвестиції	61,4	0,18	73,5	0,19	66,9	0,16	5,5	108,9
Основні засоби	1	0,003	130,4	0,33	99,7	0,24	98,7	99,7
Оборотні активи	34222,7	99,82	39006,7	99,48	42149,7	99,60	7927	123,2
Запаси	87,4	0,25	198,0	0,51	141,4	0,34	54,0	161,7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11648,2	34,04	14228,2	36,5	16441,2	39,0	4793	141,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3,4	0,009	99,7	0,25	151,6	0,36	148,2	4458,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	76,1	0,22	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1890,7	5,52	2258,1	5,8	1522,3	3,6	-368,4	80,5
Інші оборотні активи	20516,9	60,0	22222,7	56,9	23893,2	56,7	3376,3	116,4
Усього активи	34285,1	100	39210,6	100	42316,3	100	+8031,2	123,4

Таблиця 2.2 відображає динаміку та структуру активу балансу комунального підприємства КП «Жилсервіс» за період 2021-2023 рр., демонструючи значні зміни в обсязі і структурі активів підприємства.

Необоротні активи зазнали значного зростання протягом аналізованого періоду. У 2021 р. їх вартість складала 62,4 тис. грн., що становило 0,18% від загального обсягу активів. У 2022 р. цей показник збільшився до 203,9 тис. грн. (0,52%), але у 2023 р. дещо знизився до 166,6 тис. грн. (0,4%). Абсолютне відхилення за період 2021-2023 рр. склало 104,2 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 266,9%.

Важливою складовою необоротних активів є незавершені капітальні інвестиції, які також демонструють зростання з 61,4 тис. грн. у 2021 р. до 66,9 тис. грн у 2023 р. Їх частка в структурі активів знизилася з 0,18% до 0,16%. Абсолютне відхилення становило 5,5 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 108,9%.

Основні засоби зазнали значного зростання у 2022 р., досягнувши 130,4 тис. грн. (0,33%), у порівнянні з 1 тис. грн. (0,003%) у 2021 році, але у 2023 р. знизилися до 99,7 тис. грн. (0,24%). Абсолютне відхилення за період склало 98,7 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 99,7%.

Оборотні активи підприємства зростали стабільно протягом аналізованого періоду. У 2021 році вони становили 34,222.7 тис. грн. (99,82%), у 2022 році зросли до 39006,7 тис. грн. (99,48%), і у 2023 р. досягли 42149,7 тис. грн (99,6%). Абсолютне відхилення становило 7927 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 123,2%.

Запаси зазнали зростання з 87,4 тис. грн. у 2021 р. до 141,4 тис. грн. у 2023 р., що становило 0,34% від загального обсягу активів. Абсолютне відхилення склало 54 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 161,7%.

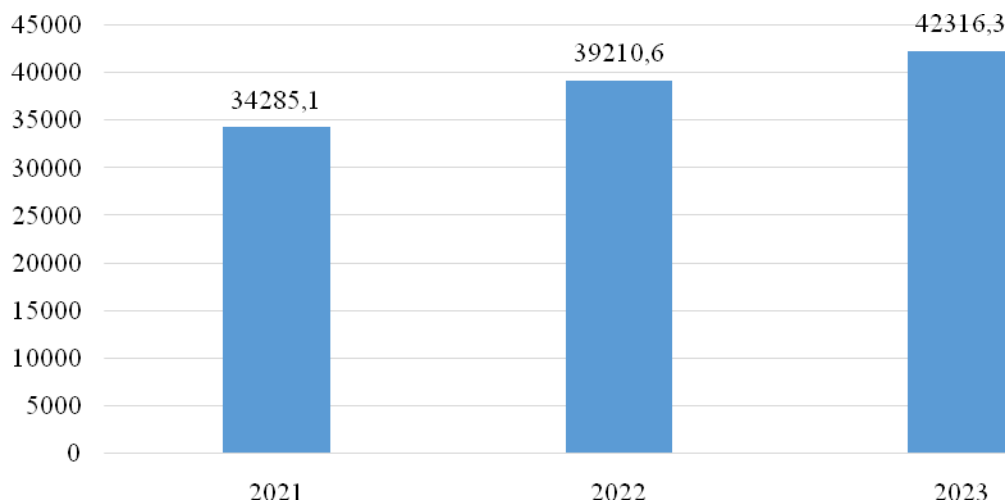
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги значно зросла протягом аналізованого періоду. У 2021 р. цей показник складав 11648,2 тис. грн. (34,04%), у 2022 р. зріс до 14228,2 тис. грн. (36,5%), і у 2023 р. досяг 16441,2 тис. грн. (39%). Абсолютне відхилення становило 4793 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 141,1%.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом також демонструвала значне зростання з 3,4 тис. грн. у 2021 р. до 151,6 тис. грн. у 2023 р. Абсолютне відхилення склало 148,2 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 4458,8%.

Гроші та їх еквіваленти знизилися з 1890,7 тис. грн. у 2021 р. до 1522,3 тис. грн. у 2023 р., що становить 3,6% від загального обсягу активів. Абсолютне відхилення склало -368,4 тис. грн., що відповідає відносному зменшенню на 80,5%.

Інші оборотні активи зростали стабільно протягом аналізованого періоду. У 2021 р. вони склали 20516,9 тис. грн. (60%), у 2022 р. зросли до 22222,7 тис. грн. (56,9%), і у 2023 році досягли 23,893.2 тис. грн. (56,7%). Абсолютне відхилення становило 3376,3 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 116,4%.

На рис. 2.2 наведена динаміка вартості активів підприємства.

Рис. 2.2. Динаміка вартості активів КП «Жилсервіс», тис. грн.

Загалом, активи підприємства демонстрували позитивну динаміку протягом аналізованого періоду, що свідчить про покращення фінансового стану КП «Жилсервіс». Однак, зниження грошових коштів та їх еквівалентів

вимагає додаткової уваги до управління ліквідністю для забезпечення фінансової стійкості підприємства.

В табл. 2.3 представлено динаміку і структуру власного капіталу КП «Жилсервіс».

Таблиця 2.3

Динаміка і структура власного капіталу КП «Жилсервіс»

Показники	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	абсолютне (+;-)	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	4615,3	-6,1	4615,3	-5,7	6364,3	-6,8	1749,0	-0,7
Додатковий капітал	30,0	0,0	160,4	-0,2	129,7	-0,1	-30,7	-0,1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-80415,5	106,1	-86014,9	105,9	-100437,0	106,9	-14422,1	0,8
Власний капітал, всього	-75770,2	100	-81239,2	100	-93943,0	100	-12703,8	

Аналіз динаміки та структури власного капіталу КП «Жилсервіс» дозволяє оцінити зміни в основних його компонентах за наведений період. Зростання пайового капіталу свідчить про додаткові вкладення або збільшення активів за рахунок засновників. Зниження додаткового капіталу може бути наслідком зменшення резервів або списання частини активів. Зростання непокритих збитків, які дорівнюють більш ніж 100 млн грн за 2023 р., свідчить про зростання збитковості діяльності підприємства. Негативне значення власного капіталу вказує на перевищення зобов'язань підприємства над його активами, що свідчить про фінансові проблеми.

Отже, КП «Жилсервіс» демонструє негативну динаміку власного капіталу, що є наслідком зростання збитків. Незважаючи на збільшення зареєстрованого капіталу, цього недостатньо для компенсації збитковості підприємства.

Підприємству слід провести аналіз причин збитковості, розробити

стратегію для підвищення рентабельності та залучення додаткового фінансування для покращення фінансового стану.

Далі наведемо структуру зобов'язань КП «Жилсервіс» за аналогічний період (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка і структура зобов'язань КП «Жилсервіс»

Показники	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	абсолютне (+;-)	%
Довгострокові зобов'язання	35672,1	32,4	42198,5	35,0	47326,9	34,7	11654,8	2,3
Поточні зобов'язання	74383,2	67,6	78251,3	65,0	88932,4	65,3	14549,2	-2,3
Короткострокові кредити та позики	20254,1	18,4	23780,4	19,7	25890,3	19,0	5636,2	0,6
Довгострокові кредити	15418	14,0	18418,1	15,3	20436,6	15,0	5018,6	1,0
Інші зобов'язання	38711,1	35,2	36052,8	29,9	42605,5	31,3	3894,4	-3,9
Зобов'язання	110055	100	120450	100	136259	100	26204	-

У 2021–2023 роках КП «Жилсервіс» спостерігалось зростання загального обсягу зобов'язань з 110055 тис. грн до 136259 тис. грн, що становить абсолютне відхилення +26204 тис. грн. Це свідчить про нарощування фінансових зобов'язань підприємства, яке, ймовірно, залучає фінансування для покриття своїх потреб. Довгострокові зобов'язання зросли з 35672,1 тис. грн у 2021 році до 47326,9 тис. грн у 2023 році, що відповідає абсолютному зростанню на 11654,8 тис. грн. Їх частка у структурі зобов'язань дещо збільшилася з 32,4% до 34,7%, що свідчить про орієнтацію підприємства на довгострокове фінансування, яке, ймовірно, використовується для інвестиційних цілей або модернізації.

Поточні зобов'язання також зросли: з 74383,2 тис. грн у 2021 році до

88932,4 тис. грн у 2023 році, що відповідає абсолютному зростанню на 14549,2 тис. грн. Однак їх частка у загальній структурі зобов'язань знизилася з 67,6% до 65,3%. Це може свідчити про певне вирівнювання структури зобов'язань, хоча їх високий рівень залишається фінансовим ризиком. Короткострокові кредити та позики збільшилися на 5636,2 тис. грн, досягнувши 25890,3 тис. грн у 2023 році, а їх частка у структурі зросла з 18,4% до 19%. Це може вказувати на активніше використання короткострокового кредитування для покриття поточних потреб підприємства.

Довгострокові кредити зросли на 5018,6 тис. грн, з 15418 тис. грн у 2021 році до 20436,6 тис. грн у 2023 році, що свідчить про підвищення залежності підприємства від довгострокового кредитного фінансування. Їх частка у структурі зобов'язань збільшилася з 14% до 15%. Інші зобов'язання, хоч і зросли у абсолютному значенні на 3894,4 тис. грн, знизили свою частку у структурі з 35,2% до 31,3%, що може бути наслідком оптимізації або перегляду фінансових зобов'язань.

Загалом підприємство демонструє тенденцію до зростання зобов'язань, зокрема за рахунок довгострокових фінансових ресурсів. Це може бути позитивним знаком, якщо залучені кошти спрямовуються на розвиток чи модернізацію. Однак значна частка поточних зобов'язань (65,3% у 2023 році) створює ризики у разі зниження ліквідності. Для покращення фінансового стану підприємству слід оптимізувати структуру зобов'язань, зменшити короткострокові борги та спрямувати додаткові ресурси на зниження поточних зобов'язань, а також залучати довгострокові інвестиції для забезпечення сталого розвитку. В цілому пасиви підприємства збільшилися з 34,285,1 тис. грн. у 2021 р. до 42,316,3 тис. грн. у 2023 р. Абсолютне відхилення склало +3,105.7 тис. грн. за період 2023-2022 рр., що відповідає відносному зростанню на 7,9%. Ці дані свідчать про зростання зобов'язань підприємства, що потребує подальшого аналізу та коригування фінансової стратегії для забезпечення стабільного

фінансового стану КП «Жилсервіс». За даними балансу підприємства проаналізуємо його ліквідність (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка показників ліквідності КП «Жилсервіс»

Показники	Нормативне значення	Оптимальне значення	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 від 2021 (абс.)	Відхилення 2023 від 2021 (%)
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\geq 1,0$	1,2-2,0	1,05	1,04	0,99	-0,06	-5,7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,8$	1,0-1,5	0,8	0,78	0,75	-0,05	-6,3
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2$	0,5-1,0	0,15	0,12	0,1	-0,05	-33,3

Таблиця 2.5 відображає основні показники ліквідності комунального підприємства КП «Жилсервіс» за період з 2021 по 2023 рр. Ці показники аналізуються у порівнянні з нормативними та оптимальними значеннями, що є важливими для оцінки фінансової стійкості та спроможності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності, який відображає здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів, показав деяке зниження з 1,05 у 2021 р. до 0,99 у 2023 р. Це значення дещо нижче нормативного показника ≥ 1 та оптимального діапазону 1,2-2. Абсолютне відхилення за період становить -0,06, що відповідає відносному зниженню на 5,7%. Коефіцієнт швидкої ліквідності, який оцінює спроможність підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів, також зазнав зниження з 0,8 у 2021 р. до 0,75 у 2023 р. Це значення нижче нормативного показника $\geq 0,8$ та оптимального діапазону 1-1,5. Абсолютне відхилення становить -0,05, що відповідає відносному зниженню на 6,3%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який відображає спроможність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, показав найсуттєвіше зниження з 0,15 у 2021 р. до 0,10 у 2023 р. Це значення значно нижче нормативного показника $\geq 0,2$ та оптимального діапазону 0,5-1. Абсолютне відхилення становить -0,05, що відповідає відносному зниженню на 33,3%.

Загальний аналіз таблиці свідчить про зниження рівня ліквідності підприємства КП «Жилсервіс» протягом аналізованого періоду, що вимагає впровадження ефективних заходів для підвищення фінансової стійкості. Показники ліквідності свідчать про необхідність удосконалення управління оборотними активами та забезпечення своєчасного виконання фінансових зобов'язань для забезпечення стабільної діяльності підприємства. Далі проаналізуємо часткові показники фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.6

Показники фінансової стійкості КП «Жилсервіс» у 2021-2023 рр.

Найменування показника	Оцінка показника	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+;-) 2023 р. від 2021 р.
Коефіцієнт автономії	Частка власних коштів у фінансуванні	-2,21	-2,07	-2,22	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	Частка залучених коштів у фінансуванні	3,21	3,07	3,22	0,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Частка оборотних коштів у власному капіталі	-1,35	-1,40	-1,45	-0,10
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	Рівень покриття зобов'язань власними коштами	-0,65	-0,64	-0,68	-0,03
Коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів	Частка власних коштів відносно позикових	-2,21	-2,07	-2,22	0,01

Таблиця 2.6 ілюструє ключові показники фінансової стійкості комунального підприємства КП «Жилсервіс» за період з 2021 по 2023 рр., що дозволяє оцінити здатність підприємства підтримувати стабільний фінансовий стан.

Коефіцієнт автономії показує частку власних коштів у фінансуванні діяльності підприємства і знизився з -2,21 у 2021 р. до -2,22 у 2023 р. Це свідчить про зменшення частки власного капіталу у структурі фінансування, що може вказувати на зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової залежності, який відображає частку залучених коштів у фінансуванні, зріс з 3,21 у 2021 р. до 3,22 у 2023 р., що вказує на збільшення використання позикових ресурсів для фінансування діяльності підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який оцінює частку оборотних коштів у власному капіталі, знизився з -1,35 у 2021 р. до -1,45 у 2023 р. Це зниження свідчить про зменшення частки власних оборотних активів у фінансуванні поточної діяльності підприємства, що може ускладнити управління ліквідністю.

Коефіцієнт забезпеченості власними коштами, що показує рівень покриття зобов'язань власними коштами, також демонструє зниження з -0,65 у 2021 р. до -0,68 у 2023 р. Це свідчить про зменшення здатності підприємства покривати свої зобов'язання власними коштами, що може вказувати на підвищений фінансовий ризик.

Коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів, який відображає частку власних коштів відносно позикових, залишився відносно стабільним, знизившись з -2,21 у 2021 р. до -2,22 у 2023 р. Це свідчить про стабільний баланс між власним і позиковим капіталом, але також вказує на високий рівень використання позикових коштів для фінансування діяльності підприємства.

Загалом, аналіз показників фінансової стійкості КП «Жилсервіс» свідчить про зростання залежності від залучених коштів та зниження частки власного капіталу у фінансуванні, що може впливати на фінансову стабільність підприємства. Для забезпечення стабільного розвитку необхідно зосередити увагу на покращенні управління власними ресурсами та зниженні залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Аналіз стану оборотних активів підприємства, та, зокрема, стану дебіторської заборгованості, представлено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка та структура оборотних активів КП «Жилсервіс» за 2021-2023 рр.

Показники	2021		2022		2023		Відхилення 2023 від 2021	
	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	Сума, тис. грн.	%	абсолютне (+;-)	%
Запаси	87,4	0,25	198	0,51	141,4	0,3	54	161,7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11648,2	34,04	14228,2	36,5	16441,2	39,0	4793	141,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	3,4	0,009	99,7	0,25	151,6	0,36	148,2	4458,8
Інша поточна дебіторська заборгованість	76,1	0,22	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1890,7	5,52	2258,1	5,8	1522,3	3,6	-368,4	80,5
Інші оборотні активи	20516,9	60	22222,7	56,9	23893,2	56,7	3376,3	116,4
Усього оборотні активи	34222,7	100	39006,7	100	42149,7	100	7924	123,2

Таблиця 2.7 відображає динаміку та структуру оборотних активів КП «Жилсервіс» за 2021-2023 рр. Протягом аналізованого періоду підприємство демонструє зростання загальної суми оборотних активів, що становило 34222,7 тис. грн. у 2021 р., 39006,7 тис. грн. у 2022 році та 42149,7 тис. грн. у 2023 р.

Абсолютне відхилення за період 2021-2023 рр. склало 7924 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 123,2%.

Запаси підприємства в 2021 р. становили 87,4 тис. грн., у 2022 р. збільшилися до 198 тис. грн., а у 2023 р. знизилися до 141,4 тис. грн. Відносне зростання у 2023 р. порівняно з 2021 р. склало 161,7%.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги значно зросла протягом аналізованого періоду: з 11,648.2 тис. грн у 2021 році до 14,228.2 тис. грн у 2022 році, і до 16,441.2 тис. грн. у 2023 році. Абсолютне відхилення за період склало 4,793 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 141.1%.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом також зросла з 3,4 тис. грн. у 2021 р. до 99,7 тис. грн. у 2022 р., і до 151,6 тис. грн. у 2023 р. Абсолютне відхилення склало 148,2 тис. грн., що відповідає відносному зростанню на 4458,8%. Інша поточна дебіторська заборгованість була зафіксована тільки в 2021 році на рівні 76,1 тис. грн, але у 2022 і 2023 рр. відсутня.

Грошові кошти та їх еквіваленти становили 1,890.7 тис. грн. у 2021 році, 2,258.1 тис. грн у 2022 році, але знизилися до 1,522.3 тис. грн. у 2023 році, демонструючи абсолютне відхилення -368.4 тис. грн. та відносне зниження на 80.5%.

Інші оборотні активи також зросли з 20,516.9 тис. грн. у 2021 році до 22,222.7 тис. грн. у 2022 році, і до 23,893.2 тис. грн. у 2023 році. Абсолютне відхилення за період склало 3,376.3 тис. грн, що відповідає відносному зростанню на 116.4%. Загалом, динаміка та структура оборотних активів КП «Жилсервіс» свідчать про позитивну тенденцію зростання фінансових показників, що вказує на збільшення активів підприємства та покращення його фінансового стану. Однак, зменшення грошових коштів та їх еквівалентів у 2023 році потребує додаткового аналізу та прийняття відповідних управлінських рішень для забезпечення стійкості та ліквідності підприємства.

Абсолютна величина прибутку підприємства не дає уявлення про результативність його діяльності. Для дослідження ефективності роботи підприємства визначимо його рентабельність.

В загальному вигляді показник рентабельності представляє собою співвідношення між прибутком до оподаткування, або чистим прибутком (залежно від виду обчислюваних показників) до виручки або певних видів ресурсів, капіталу. Показник рентабельності свідчить, скільки гривень прибутку припадає на гривню виручки, вартості основних засобів, виробничих ресурсів, капіталу і т. ін.

Рентабельність продажу – прибуток на 1 гривню виручки від реалізації продукції).

Рентабельність витрат характеризує ефективність витрат виробництва (собівартості продукції), яка випускається підприємством.

Рентабельність виробничих ресурсів характеризує прибутковість підприємства відносно виробничих ресурсів, які є в розпорядженні підприємства. Вона показує, скільки прибутку приходиться на 1 грн. виробничих ресурсів.

Рентабельність трудових ресурсів – сума прибутку на гривню витрат на оплату праці.

Рентабельність всіх ресурсів (рентабельність сукупності виробничих ресурсів та витрат на оплату праці). Показники рентабельності основних засобів і оборотних активів показують, скільки прибутку отримано на 1 грн. основних засобів, або оборотних активів підприємства.

Рентабельність сукупних активів характеризує ефективність використання всього наявного майна підприємства.

Ефективність використання власного та позикового капіталу підприємства показує, скільки прибутку отримано на 1 грн. власного або позикового капіталу.

Оцінка рентабельності господарської діяльності підприємства представлена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників рентабельності КП «Жилсервіс»

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 від 2021 (абс.)	Відхилення 2023 від 2021 (%)
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	14890,9	20618,3	20937,3	6046,4	40,6
Собівартість, тис. грн.	19965,6	20829,7	21072,1	1106,5	5,5
Прибуток/збиток до оподаткування, тис. грн.	-14113,9	-5599,4	-14422,1	-308,2	2,2
Чистий прибуток/збиток, тис. грн.	-14113,9	-5599,4	-14422,1	-308,2	2,2
Рентабельність реалізації (%)	-94,8%	-27,2%	-68,9%	25,9	-
Рентабельність собівартості (%)	-70,7%	-26,9%	-68,4%	2,3	-

Протягом аналізованого періоду спостерігається суттєве зростання чистого доходу від реалізації продукції, який збільшився з 14890,9 тис. грн у 2021 р. до 20937,3 тис. грн. у 2023 р. Це означає абсолютне відхилення в розмірі 6046,4 тис. грн. і відносне зростання на 40.6%. Однак, зростання доходів супроводжувалося відповідним збільшенням собівартості продукції, яка зросла з 19965,6 тис. грн. у 2021 р. до 21072,1 тис. грн. у 2023 р., що відповідає абсолютному відхиленню в 1106,5 тис. грн і відносному зростанню на 5,5%.

Прибуток до оподаткування залишався негативним протягом всього аналізованого періоду, свідчачи про збитковість підприємства. У 2021 р. збиток складав -14113,9 тис. грн., у 2022 р. він зменшився до -5599,4 тис. грн., але у 2023 р. знову збільшився до -14422,1 тис. грн. Це свідчить про абсолютне відхилення в -308,2 тис. грн. та відносне збільшення збитків на 2,2%. Аналогічно, чистий прибуток/збиток підприємства залишався на тому ж рівні, відображаючи негативні фінансові результати.

Рентабельність реалізації, яка визначається як співвідношення чистого прибутку до доходу від реалізації, продемонструвала покращення у 2022 р. до -27,2% у порівнянні з -94,8% у 2021 р., але у 2023 р. знову знизилася до -68,9%.

Це означає покращення показника на 25,9% у відносному значенні та на 27,3% у відносному відхиленні.

Рентабельність собівартості, яка визначається як співвідношення прибутку до собівартості продукції, також продемонструвала певне покращення у 2022 р. до -26,9% у порівнянні з -70,7% у 2021 р., але у 2023 р. знову знизилася до -68,4%. Абсолютне відхилення становить 2,3%, що відображає покращення показника на 3,3% у відносному значенні.

Загалом, таблиця ілюструє складну фінансову ситуацію на підприємстві, де, незважаючи на зростання доходів, підприємство продовжує зазнавати збитків. Показники рентабельності свідчать про необхідність оптимізації витрат і підвищення ефективності операційної діяльності для досягнення позитивних фінансових результатів у майбутньому.

Аналіз фінансового стану КП «Жилсервіс» показує загальну позитивну динаміку зростання активів підприємства, зокрема в обсязі оборотних активів, що свідчить про покращення фінансової ситуації в останні роки. Проте є й деякі виклики, зокрема зниження грошових коштів та їх еквівалентів, що вимагає уваги для покращення ліквідності підприємства.

Щодо пасивів, важливим є зниження власного капіталу, що є тривожним сигналом, особливо в умовах зростання зобов'язань підприємства. Власний капітал залишається від'ємним протягом всього періоду, і збільшення його від'ємної величини є негативним фактором. Зобов'язання підприємства зростають, зокрема довгострокові зобов'язання, що вказує на залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Загалом, КП «Жилсервіс» все ще має проблеми з фінансовою стійкістю через негативний власний капітал та зростання заборгованості, але демонструє покращення в обсягах активів та розвитку оборотного капіталу.

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства

У сучасних умовах економічної нестабільності та посилення конкуренції питання фінансової стійкості підприємств набуває особливої актуальності. Для підприємств житлово-комунальної сфери, таких як КП «Жилсервіс», важливим є своєчасне виявлення ознак фінансових труднощів та оцінка ймовірності банкрутства. Це дозволяє не лише уникнути можливих негативних наслідків для самого підприємства, але й забезпечити безперервне надання важливих послуг населенню.

Здійснимо для початку аналіз ймовірності банкрутства КП «Жилсервіс» за моделями Альтмана, Бівера, Терещенка, Спрінгейта.

Розрахунок моделі Альтмана наведений нижче:

$$Z = 1,2*(-93943,9/42316,3) + 1,4*(-100437/42316,3) + 3,3*(-14422,1/42316,3) + 0,6*(-93943/136093,6) + 20937,3/42316,3 = -2,66. (2.1)$$

Значення інтегрального показника за моделлю Альтмана в 2023 р. для КП «Жилсервіс» склало -2,66, що свідчить про те, що підприємство має високий ризик банкрутства, оскільки значення менше ніж 1,8.

Далі наведемо розрахунок інтегрального показника за моделлю Спрінгейта:

$$Z = 1,03*(-93943,9/42316,3) + 3,07*(-14422,1/42316,3) + 0,66*(-14422,1/136093,6) + 0,4*(20937,3/42316,3) = -3,06 \quad (2.2)$$

Оскільки значення інтегрального показника менше ніж 0 в 2023 р. (-3,06), підприємство є напівбанкрутом, і дуже ризикує бути ліквідованим.

Далі здійснимо розрахунок інтегрального показника за моделлю Терещенка:

$$Z = 1,5 *(-32471/136093,6) + 0,08*(42316,3/136093,6) + 10*(-14422,1/42316,3) + 5*(-14422,1/20937,3) + 0,3*(141,4/20937,3) + 0,1*(20937,3/166,6) = 5,83. (2.3)$$

З огляду на значення інтегрального показника, підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство, оскільки значення інтегрального показника перевищує 2.

Далі наведемо розрахунок інтегрального коефіцієнта за моделлю Бівера:

$$Z = (-14422,1-21,6)/(165,7+136093,6) = 0,105 \quad (2.4)$$

Якщо значення КБ > 0,4 – підприємству банкрутство не загрожує, коли протягом тривалого періоду КБ < 0,2 – це означає формування незадовільної структури балансу. Оскільки підприємство має значення показника, яке нижче ніж 0,2, структура балансу КП «Жилсервіс» є незадовільною і підприємству загрожує банкрутство.

Далі здійснимо розрахунок ймовірності банкрутства КП «Жилсервіс» за мультикритеріальною моделлю ідентифікації фінансової кризи:

$$Z = 0,02*(42149,7/136093,6)+ 1,7*(-93943,9/42316,3)+ 0,01*(-93943,9/166,6)+ 0,3*(-14422,1/20937,3)+0,4*(-14422,1/20937,3)+2,9*(-14422,1/20937,3)-0,1=-6,36. \quad (2.5)$$

Оскільки значення інтегрального показника менше ніж -3,8 – у підприємства високий рівень ймовірності дефолту.

Аналіз фінансового стану КП «Жилсервіс» за допомогою класичних моделей прогнозування ймовірності банкрутства, таких як моделі Альтмана, Спрінгейта, Бівера та Терещенка, показав серйозні фінансові труднощі.

Модель Альтмана продемонструвала інтегральний показник $Z = -2,66$, що значно нижче критичного рівня 1,8. Це свідчить про високу ймовірність банкрутства підприємства та потребу в термінових заходах для стабілізації його фінансового стану.

Модель Спрінгейта з показником $Z = -3,06$ також підтвердила ризики ліквідації підприємства, оскільки значення показника менше 0 вказує на критичний фінансовий стан.

Модель Бівера показала коефіцієнт коефіцієнт Бівера 0,105, що нижче мінімального прийнятного значення 0,2. Це вказує на незадовільну структуру балансу підприємства та недостатню ліквідність активів.

Водночас модель Терещенка продемонструвала інтегральний показник $Z = 5,83$, що перевищує критичний рівень 2 і свідчить про фінансову стійкість. Такий контраст потребує додаткового аналізу специфіки моделі та факторів, які вплинули на результат.

Мультикритеріальна модель ідентифікації фінансової кризи дала результат $Z = -6,36$, що підтверджує високий ризик дефолту підприємства, оскільки значення значно нижче порогового рівня $-3,8$.

Також можна здійснити аналіз ймовірності банкрутства за методикою Національного банку України за наведеними нижче коефіцієнтами:

Коефіцієнт миттєвої ліквідності $= 1522,3/136093,6 = 0,011$. Значення менше ніж 0,2, тому не відповідає нормативу.

Коефіцієнт поточної ліквідності $= (42149,7-141,4)/136093,6 = 0,308$. Значення менше ніж 0,5, тому не відповідає нормативу.

Коефіцієнт загальної ліквідності $= 42149,7/136093,6 = 0,309$. Значення менше ніж 2, тому не відповідає нормативу.

Коефіцієнт маневреності власних коштів $= (42149,7-136093,6)/-93943 = -1,01$. Значення менше ніж 0,5, тому не відповідає нормативу.

Коефіцієнт незалежності $= -93943/42316,3 = -2,22$. Значення є від'ємним, тому не відповідає нормативам.

Можна зробити висновок, що загроза банкрутства підприємства висока, оскільки всі показники не відповідають нормативним значенням.

Наведені розрахунки дозволяють зробити висновок про наявність системних фінансових проблем КП «Жилсервіс», основними з яких є:

- збитковість діяльності через перевищення витрат над доходами;

- незадовільна структура балансу, що проявляється у низькій частці ліквідних активів та значному обсязі короткострокових зобов'язань;
- недостатній рівень управління дебіторською заборгованістю, що призводить до уповільнення обігу коштів;
- високий рівень витрат на утримання активів, зокрема старого обладнання чи інфраструктури, що створює додаткове фінансове навантаження.

Причинами високої ймовірності банкрутства підприємства є такі:

1. Значне зниження власного капіталу. Протягом аналізованого періоду (2021–2023 рр.) власний капітал підприємства залишався у від'ємному значенні, що свідчить про хронічну фінансову нестабільність. У 2023 році цей показник становив -93 943 тис. грн., демонструючи подальше зниження порівняно з попередніми роками. Це вказує на відсутність фінансової бази для підтримання платоспроможності, а також на високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. Від'ємний власний капітал може викликати недовіру інвесторів і кредиторів, що ще більше ускладнює ситуацію.

2. Зростання зобов'язань. Загальні зобов'язання підприємства протягом аналізованого періоду зростали, що є тривожним сигналом. У 2021 році цей показник становив 110 055,3 тис. грн., а в 2023 році збільшився до 136 259,3 тис. грн. (+26 204 тис. грн., або 23,8%). Це свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішнього фінансування, що підвищує ризик втрати фінансової стійкості. Особливо небезпечною є тенденція до зростання короткострокових зобов'язань, які мають бути погашені в короткі терміни. В умовах зниження ліквідності та недостатності високоліквідних активів така ситуація значно підвищує ризик дефолту.

3. Низький рівень ліквідності. Зменшення грошових коштів на рахунках підприємства з 1 890,7 тис. грн. у 2021 році до 1 522,3 тис. грн. у 2023 році (-368,4 тис. грн., або -19,5%) свідчить про погіршення здатності підприємства покривати свої поточні зобов'язання. Критично низький

коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує здатність погашати короткострокові зобов'язання за рахунок високоліквідних активів, вказує на гострий дефіцит оборотних коштів. Така ситуація ставить підприємство під ризик неспроможності вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

4. Зростання дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги зростає з 11 648,2 тис. грн. у 2021 році до 16 441,2 тис. грн. у 2023 році (+41,1%). Це є прямим наслідком неефективного управління дебіторами та недостатньо ефективного контролю за своєчасністю стягнення боргів. Такий стан речей погіршує фінансовий цикл підприємства, зменшуючи обігові кошти, необхідні для здійснення операційної діяльності.

5. Відсутність значного зростання вартості активів. Незважаючи на загальне зростання активів на 23,4% у період з 2021 до 2023 року, їхня структура залишається незбалансованою. Основну частину активів складають оборотні засоби, що не забезпечують довгострокової стабільності. Відсутність інвестицій у необоротні активи, такі як обладнання чи технології, обмежує можливості для розвитку та зменшує конкурентоспроможність підприємства в перспективі.

6. Збільшення кредитного навантаження. Упродовж аналізованого періоду короткострокові кредити та позики підприємства зросли на 8,9%. Це свідчить про необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів для покриття операційних витрат. Така залежність від позикових коштів значно підвищує ризик фінансової нестабільності, особливо в умовах нестійкої економічної ситуації та потенційного зростання вартості кредитів у майбутньому.

Таким чином, перелічені фактори взаємопов'язані та створюють комплекс ризиків, які суттєво підвищують ймовірність банкрутства підприємства. Для стабілізації ситуації необхідно впроваджувати антикризові заходи, спрямовані на покращення управління зобов'язаннями, ліквідністю та структурою активів.

Отже, для оцінки фінансового стану КП «Жилсервіс» було використано кілька класичних моделей прогнозування ймовірності банкрутства, зокрема моделі Альтмана, Спрінгейта, Бівера, Терещенка, мультикритеріальну модель ідентифікації фінансової кризи, та методику НБУ. Отримані результати свідчать про серйозні фінансові проблеми підприємства. Загроза банкрутства КП «Жилсервіс» є надзвичайно високою, про що свідчать результати більшості моделей аналізу.

Основними факторами є від'ємний власний капітал, зростання зобов'язань, низька ліквідність активів та неефективне управління фінансовими ресурсами. Попри позитивний результат моделі Терещенка, загальна картина фінансового стану підприємства вимагає невідкладних заходів для запобігання дефолту. Це може включати реструктуризацію зобов'язань, оптимізацію витрат, підвищення ефективності управління активами та залучення додаткових джерел фінансування. Лише комплексний підхід дозволить забезпечити стійкість підприємства та його здатність виконувати свої зобов'язання перед споживачами.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ВИХОДУ КП «ЖИЛСЕРВІС» З КРИЗОВОГО СТАНУ

3.1. Методи антикризового управління підприємствами в сучасних умовах

Антикризове управління стало однією з ключових задач для підприємств у сучасних реаліях, зокрема для комунальних підприємств в Україні. В умовах війни їхнє функціонування зазнало значних змін та ускладнень, пов'язаних із руйнуванням інфраструктури, нестачею ресурсів, вимушеною міграцією населення та дестабілізацією економіки. Комунальні підприємства, які забезпечують базові потреби населення, такі як водопостачання, тепло, енергетика та вивіз сміття, стикаються із численними викликами, що вимагають негайного впровадження ефективних антикризових заходів.

Складність ситуації зумовлюється не лише зовнішніми факторами повномасштабної війни, але й внутрішніми проблемами, такими як застаріла матеріально-технічна база, високий рівень енергетичних витрат, недостатній рівень фінансування та управлінські недоліки. У цих умовах необхідність впровадження сучасних методів антикризового управління стає критично важливою для забезпечення безперервності роботи підприємств, підвищення їхньої стійкості та адаптивності.

У період дії воєнного стану Кабінет Міністрів України постановою від 5 березня 2022 року запровадив такі обмеження:

- заборонено нараховувати та стягувати неустойку (штрафи, пеню), інфляційні нарахування та річні проценти, які виникають через заборгованість за несвоєчасну або неповну оплату житлово-комунальних послуг населенням;
- заборонено припиняти або зупиняти надання житлово-комунальних послуг через їх несплату чи оплату не в повному обсязі.

Ця заборона діятиме до завершення або скасування воєнного стану в Україні.

Торгова-промислова палата України визнала військову агресію РФ проти України форс-мажорною обставиною, що стало підставою для введення воєнного стану з 24 лютого 2022 року (згідно з листом від 28 лютого 2022 року). Це підтверджує, що війна, як форс-мажор, є обставиною непереборної сили, яка звільняє особу від відповідальності за несплату або несвоєчасну оплату комунальних послуг [38].

Водночас воєнний стан не звільняє громадян України від обов'язку сплачувати за житлово-комунальні послуги. Однак пеня та штрафи за несплату нараховуватися не будуть, а відключення комунальних послуг у разі несплати чи часткової оплати не проводитиметься.

Загальна заборгованість українців за житлово-комунальні послуги на середину 2024 р., за підрахунками засновника Спілки споживачів комунальних послуг Олега Попенка, склала більше 200 млрд. гривень. Це значна сума, яка, як додав експерт в ефірі Українського Радіо, впливає як на якість послуг, так і на підготовку до чергового опалювального сезону. «Відсутність коштів у теплокомуненерго, водоканалів, управляючих компаній впливає на проведення капітальних ремонтів, заміну обладнання, виплати заробітних плат», пояснив він. Найбільші заборгованості за комуналку мають мешканці прифронтових територій, серед яких лідирує Дніпропетровська область. Є певний алгоритм, який призвів до збільшення боргів за тепло та гарячу воду. Зростання тарифів на електроенергію приводило до того, що люди спрямовували кошти на сплату електроенергії, адже її простіше всього було відключити. Прості українці платили за електроенергію, накопичуючи борги за тепло, гарячу воду. Тому тут проблема в тому, що зростання тарифів на одну послугу призводить до зростання боргів за інші. [16].

На основі аналізу фінансового стану таких КП «Жилсервіс» можна виділити комплекс методів антикризового управління, які дозволяють не лише мінімізувати ризики банкрутства, але й забезпечити стабільність підприємства та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

1. Реструктуризація зобов'язань. Одним із пріоритетів є реструктуризація боргів для зменшення кредитного навантаження та запобігання дефолту. Основні заходи включають:

- переговори з кредиторами про пролонгацію строків погашення боргів;
- конвертацію короткострокових зобов'язань у довгострокові;
- зниження процентних ставок або отримання фінансових канікул.

2. Оптимізація витрат. З огляду на значну збитковість діяльності КП «Жилсервіс», необхідно провести аудит витрат із метою:

- скорочення непродуктивних витрат (наприклад, утримання застарілої інфраструктури);
- оптимізації витрат на персонал без зниження рівня послуг;
- впровадження енергоефективних технологій для зменшення операційних витрат.

3. Управління активами. Незадовільна структура балансу підприємства вимагає реорганізації управління активами:

- реалізація неліквідних активів для підвищення частки високоліквідних ресурсів;
- модернізація основних засобів через залучення інвестицій або використання державно-приватного партнерства;
- покращення управління оборотними коштами, зокрема зменшення дебіторської заборгованості.

4. Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Зростання дебіторської заборгованості є значним ризиком для ліквідності підприємства. Для її скорочення варто:

- посилити контроль за термінами оплати рахунків;
- застосовувати фінансові стимули для своєчасних розрахунків клієнтів;
- впроваджувати автоматизовані системи управління обліком дебіторської заборгованості.

5. Залучення додаткових джерел фінансування. Для подолання фінансових труднощів підприємству необхідно знайти нові джерела фінансування, зокрема:

- залучення грантів чи субсидій від держави або міжнародних організацій;
- укладення угод із приватними інвесторами;
- випуск муніципальних облігацій для залучення коштів на довгострокові проекти.

6. Інновації та цифровізація. Впровадження сучасних технологій дозволить підвищити ефективність управління та знизити витрати:

- створення цифрових платформ для обліку послуг і роботи з клієнтами;
- автоматизація операційних процесів;
- використання аналітичних інструментів для прогнозування ризиків.

7. Соціальне партнерство. Як комунальне підприємство, КП «Жилсервіс» має підтримувати довіру споживачів через прозорість і соціальну відповідальність. Це включає такі аспекти:

- налагодження регулярної комунікації з громадськістю;

- запуск соціальних ініціатив для підтримки вразливих верств населення;
- адаптацію тарифної політики до реальних можливостей населення, а також робота зі споживачами послуг, для забезпечення вчасної сплати комунальних послуг населенням.

Антикризове управління в сучасних умовах вимагає інтегрованого підходу, що враховує як фінансові аспекти, так і управлінську ефективність. Для КП «Жилсервіс» основними пріоритетами є відновлення фінансової стабільності, оптимізація витрат, модернізація інфраструктури та залучення інвестицій. Лише системне впровадження запропонованих методів дозволить підприємству забезпечити безперервне надання послуг та уникнути банкрутства.

На сьогодні діяльність комунальних підприємств в Україні перебуває у стані хронічної збитковості, що є наслідком накопичення низки системних проблем, які потребують комплексного вирішення. Ця ситуація негативно впливає на якість послуг, що надаються населенню, та загальний стан місцевої економіки.

Основні чинники збитковості комунальних підприємств:

1. Застарілі принципи управління та неефективна організаційна структура. Відсутність сучасних управлінських підходів, недостатня оптимізація бізнес-процесів та надмірна бюрократія призводять до неефективного використання ресурсів та збільшення витрат. Часто структура управління залишається незмінною протягом багатьох років, не відповідаючи сучасним вимогам ринку та потребам споживачів.

2. Повільні темпи модернізації основних фондів та зношеність інфраструктури. Значна частина обладнання та інфраструктури комунальних підприємств є фізично та морально застарілою. Це призводить до частих аварій, втрат ресурсів (води, тепла, електроенергії), збільшення витрат на ремонт та

обслуговування, а також до зниження якості послуг. Високий рівень зношеності основних фондів не тільки збільшує операційні витрати, але й створює ризики для безпеки населення.

3. Низький рівень прибутковості та тарифна політика. Тарифи на комунальні послуги часто не відображають реальну вартість їх виробництва та надання, що призводить до збитковості підприємств. Політична чутливість питання підвищення тарифів ускладнює процес їхнього економічно обґрунтованого коригування. Крім того, низька платіжна дисципліна споживачів також негативно впливає на фінансовий стан підприємств.

4. Залежність від дотацій з місцевих бюджетів та недостатнє фінансування. Недостатність власних коштів та низька прибутковість змушують комунальні підприємства значною мірою покладатися на дотації з місцевих бюджетів. Однак, обмеженість бюджетних ресурсів та нестабільність фінансування створюють додаткові труднощі для планування та розвитку підприємств.

5. Криза в економіці та загальна економічна ситуація в країні. Економічна нестабільність, інфляція та зростання цін на енергоносії та інші ресурси ще більше ускладнюють фінансовий стан комунальних підприємств. Зменшення доходів населення також впливає на платіжну дисципліну та збільшує заборгованість за комунальні послуги.

6. Відсутність стимулів до енергоефективності та впровадження новітніх технологій. Недостатнє впровадження енергозберігаючих технологій та відсутність стимулів до оптимізації витрат призводять до неефективного використання ресурсів та збільшення собівартості послуг.

Наслідки збитковості:

1. Погіршення якості послуг. Зношена інфраструктура та недостатнє фінансування призводять до частих аварій, перебоїв у наданні послуг та зниження їх якості.

2. Соціальна напруга. Низька якість послуг та зростання тарифів викликають невдоволення населення та можуть призвести до соціальної напруги.

3. Загроза техногенних катастроф. Зношеність інфраструктури підвищує ризик виникнення аварій та техногенних катастроф.

4. Гальмування розвитку місцевої економіки. Збиткова діяльність комунальних підприємств негативно впливає на фінансовий стан місцевих бюджетів та стримує розвиток місцевої економіки.

Для вирішення цих проблем необхідна комплексна реформа комунальної сфери, яка включатиме: модернізацію управління, оновлення інфраструктури, оптимізацію тарифної політики, впровадження енергозберігаючих технологій та залучення інвестицій.

Нинішня ситуація вимагає невідкладного розроблення заходів для подолання кризового стану комунальних підприємств. Для стабілізації їх діяльності необхідне залучення додаткового фінансування, яке дозволить:

- модернізувати технічну базу;
- оновити виробничі засоби;
- підвищити якість послуг, що надаються населенню.

Особливо актуальною є проблема розроблення дієвої фінансової стратегії для комунальних установ, яка дозволить їм ефективно управляти фінансовими ресурсами та стати стабільним джерелом фінансування сталого розвитку регіонів. У цьому контексті необхідно знайти оптимальні шляхи підвищення ефективності їхньої діяльності, включаючи:

- впровадження сучасних методів управління;
- активне залучення інвестицій;
- розробку програм державно-приватного партнерства;
- раціоналізацію витрат та запровадження інноваційних підходів до ведення господарської діяльності.

Таким чином, трансформація комунальних підприємств із фінансово нестабільних організацій у потужні структури, здатні не лише забезпечувати якісні послуги, але й сприяти сталому розвитку територій, є стратегічним завданням, що потребує комплексного підходу та підтримки на державному і місцевому рівнях.

Оскільки протягом 2021-2023 рр. КП «Жилсервіс» мало собівартість реалізованих послуг вищу, ніж чистий дохід від реалізації, підприємству слід підвищувати рівень оплати за комунальні послуги, що не є можливим без відповідного рішення міської ради, проте також варіантом вирішення проблеми високої ймовірності банкрутства є збільшення обсягів фінансування з боку Вільногірської міської ради, що також є проблемним, оскільки місцевий бюджет є дефіцитним, і збільшення обсягів фінансування збитків комунальних підприємств є малоімовірним.

Для подолання кризового стану КП «Жилсервіс», яке займається збором, очищенням і постачанням води, а також відведенням і очищенням стічних вод, необхідно застосувати комплексний підхід до вирішення існуючих проблем:

1. Модернізація технічної бази. Передбачає проведення технічного аудиту для визначення найкритичніших ділянок водопостачальної та каналізаційної систем, залучення грантів і програм міжнародної технічної допомоги, спрямованих на модернізацію комунальної інфраструктури, інвестування у сучасне обладнання для підвищення енергоефективності та зниження експлуатаційних витрат, використання інноваційних технологій для очищення води і стічних вод, таких як мембранні технології, ультрафільтрація або біологічна очистка.

2. Оптимізація фінансової діяльності. Розроблення фінансової стратегії, яка включатиме: раціоналізацію витрат через оптимізацію виробничих і адміністративних процесів, залучення додаткових доходів через надання додаткових послуг (наприклад, аналіз якості води, продаж очищеної води для

промислових потреб), встановлення економічно обґрунтованих тарифів, що відповідають реальній собівартості послуг, за погодженням із міською радою, запровадження енергозберігаючих технологій для зниження витрат на енергоспоживання (наприклад, встановлення енергоефективних насосів).

3. Розроблення програм державно-приватного партнерства (ДПП). Залучення приватних інвесторів до модернізації окремих ділянок водопостачальної системи, впровадження концесійної моделі управління окремими об'єктами (за умов дотримання інтересів громади), організація спільних проектів із промисловими підприємствами, які можуть бути зацікавлені у покращенні якості водопостачання.

4. Залучення інвестицій. Вихід на ринок «зелених облігацій» для фінансування екологічних проектів, таких як очищення стічних вод, співпраця з міжнародними фінансовими установами, такими як Світовий банк або Європейський банк реконструкції та розвитку, для отримання пільгових кредитів; залучення донорської допомоги на екологічно спрямовані проекти, пов'язані з водопостачанням та каналізацією.

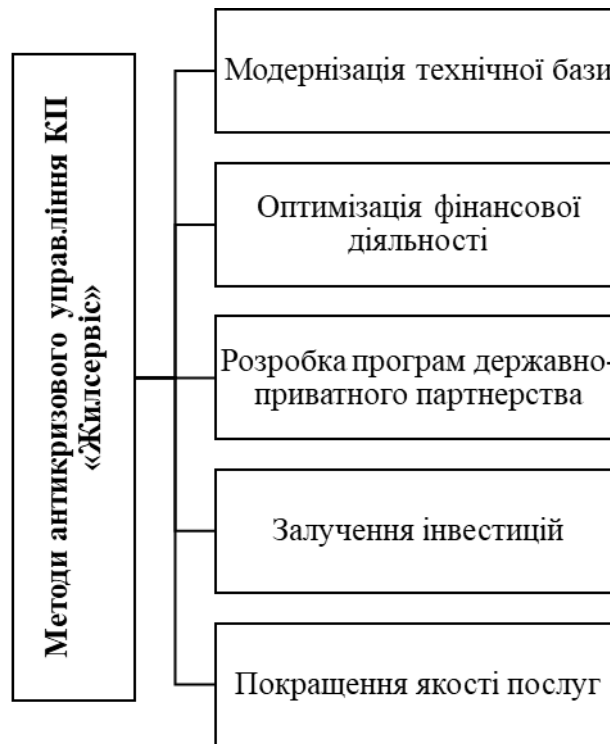
5. Покращення якості послуг. Автоматизація систем управління водопостачанням та водовідведенням для зниження людського фактору, впровадження систем моніторингу якості води у режимі реального часу, проведення інформаційної кампанії серед населення щодо раціонального використання води, що дозволить знизити навантаження на систему.

6. Залучення громади та соціальна відповідальність. Створення консультативних органів за участю представників громади для контролю за використанням коштів і якості послуг, проведення громадських слухань щодо необхідності підвищення тарифів і модернізації підприємства, розроблення програм соціальної підтримки для вразливих верств населення у разі підвищення тарифів.

7. Підвищення професійного рівня персоналу. Організація навчання і перекваліфікації працівників для освоєння сучасних технологій та методів управління, впровадження систем мотивації для збереження кваліфікованих кадрів.

8. Створення резервного фонду для кризових ситуацій. Відрахування частини прибутку у спеціальний фонд для покриття витрат у разі аварійних ситуацій чи інших форс-мажорів.

Наведемо основні методи антикризового управління КП «Жилсервіс» в сучасних умовах повномасштабної війни (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Основні рекомендовані антикризового управління КП «Жилсервіс»

Застосування зазначених заходів дозволить КП «Жилсервіс» не лише стабілізувати свою діяльність, а й забезпечити якісне та надійне надання послуг з водопостачання та водовідведення. Це сприятиме зростанню довіри громади, підвищенню рівня життя населення та сталому розвитку регіону.

3.2. Шляхи вдосконалення діяльності КП «Жилсервіс» та заходи по виходу з кризового стану

Комунальні підприємства, що надають житлово-комунальні послуги, є важливою складовою інфраструктури будь-якого міста, адже їх діяльність безпосередньо впливає на якість життя населення, забезпечення комфортних умов для проживання та створення стабільного середовища для розвитку міської економіки.

Протягом останніх років КП «Жилсервіс» опинилося в кризовому стані, що пов'язано з низкою внутрішніх і зовнішніх проблем. Серед основних чинників, що спричинили кризу, можна виділити недостатнє фінансування, старіння матеріально-технічної бази, недостатній рівень кваліфікації працівників, а також низький рівень довіри з боку споживачів до наданих послуг.

У таких умовах важливо визначити не тільки шляхи для покращення фінансово-економічного стану підприємства, а й розробити стратегії для забезпечення його стабільного функціонування в майбутньому.

На основі аналізу фінансових показників КП «Жилсервіс», можна запропонувати такі конкретні заходи для покращення діяльності та зниження ризику банкрутства:

1. Оптимізація управління дебіторською заборгованістю. Це передбачає запровадження ефективної системи контролю дебіторської заборгованості, слід регулярно аналізувати дебіторів, визначати проблемних клієнтів і запровадити штрафні санкції за несвоєчасну оплату; автоматизація обліку; використовувати програмне забезпечення для відстеження платежів та сповіщення клієнтів про терміни оплат; розробити графіки реструктуризації боргів, для великих боржників запропонувати план поетапного погашення заборгованості.

2. Підвищення ліквідності. Це передбачає скорочення запасів, варто впровадити систему Just-In-Time для зниження вартості утримання запасів; оптимізацію грошових потоків, що передбачає зменшення витрат на непрофільну діяльність та перерозподіл коштів на підтримання операційної діяльності; залучення короткострокового фінансування, слід використовувати овердрафти або кредитні лінії для оперативного управління ліквідністю.

3. Зниження зобов'язань. Це передбачає рефінансування боргів, варто провести переговори з кредиторами про зниження процентної ставки або продовження термінів погашення довгострокових кредитів; оптимізацію поточних витрат, варто переглянути контракти з постачальниками на предмет зниження вартості послуг та товарів; продаж неліквідних активів, підприємству варто реалізувати непрофільні або застарілі основні засоби.

4. Збільшення доходів. Це передбачає запровадження нових послуг, варто розширити перелік житлово-комунальних послуг, наприклад, ремонт і технічне обслуговування, здійснити оновлення тарифів, слід переглянути існуючі тарифи з урахуванням економічно обґрунтованих витрат, дотримуючись чинного законодавства. Важливим є пошук партнерів, слід запровадити програми державно-приватного партнерства для фінансування капітальних інвестицій.

5. Модернізація та цифровізація. Це передбачає впровадження ERP-систем для інтегрованого управління фінансовими, операційними та адміністративними процесами. Також важливим є розширення онлайн-платежів, слід забезпечити можливість оплати послуг через різні платформи, що підвищить швидкість і зручність для споживачів. Важливою є автоматизація документообігу, що дозволить знизити адміністративні витрати і скоротити час обробки заявок.

6. Підвищення капіталізації. Це передбачає залучення інвесторів, розвиток інвестиційних проєктів для залучення коштів у модернізацію

інфраструктури. Важливим є залучення державних або міжнародних грантів для підвищення енергоефективності.

7. Зменшення ризиків банкрутства, що передбачає створення резервного фонду. Варто відкладати частину коштів для подолання фінансових кризових ситуацій, розробляти антикризовий план, визначити алгоритм дій для підтримки діяльності в умовах фінансових труднощів. Важливо здійснювати моніторинг фінансових ризиків, регулярно оцінювати показники ліквідності, рентабельності та платоспроможності.

Нами передбачається, що застосування факторингу до дебіторської заборгованості дасть змогу повернути частину ресурсів, які не є ліквідними та не використовуються підприємством.

Для КП «Жилсервіс», яке на кінець 2023 р. мало значну дебіторську заборгованість у розмірі 16441,2 тис. грн., одним із ефективних інструментів управління фінансовими ресурсами є факторинг. У цьому випадку підприємство може скористатися пропозицією банку «ОТП», що дозволить отримати 85% від суми заборгованості, одночасно сплативши 5% комісії за послуги банку.

Завдяки цьому підходу КП «Жилсервіс» зможе оперативно повернути 13975 тис. грн. із загальної суми дебіторської заборгованості. Комісійні витрати для підприємства становитимуть 822,1 тис. грн., які будуть сплачені АТ «ОТП Банк» за надані факторингові послуги. Такий крок дозволить підприємству не лише підвищити свою фінансову ліквідність, але й створить умови для подальшого раціонального використання вивільнених коштів.

Зокрема, отримані кошти можуть бути спрямовані на інвестиції у державні цінні папери, такі як облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Цей варіант забезпечить стабільний дохід завдяки гарантованій виплаті процентів за облігаціями.

Іншим варіантом використання коштів є розміщення їх на депозитному рахунку, що також дозволить отримати додатковий інвестиційний прибуток

залежно від обраної процентної ставки та строку депозиту. Передбачається, що вклавши кошти під 16% річних (ставка за ОВДП), це дасть змогу отримати за рік додатковий інвестиційний дохід в розмірі 2236 тис. грн., а за вирахуванням комісії чистий фінансовий результат додатково зросте на 1413,9 тис. грн.

Таким чином, використання факторингу не лише допоможе вирішити проблему з простроченою дебіторською заборгованістю, а й сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємства за рахунок ефективного управління тимчасово вільними коштами. Це, у свою чергу, може забезпечити довгострокове фінансове зростання та стабільність КП «Жилсервіс».

Також варто оновити тарифи на послуги, вводячи додаткові платні послуги, такі як сантехнічний ремонт, а також знижки за вчасну оплату комунальних послуг, при цьому підвищивши тарифи згідно зі зростанням вартості витрат КП «Жилсервіс». Передбачається, що зростання тарифів на 20% та введення знижок на послуги в розмірі 15% при вчасній сплаті за них дасть змогу підвищити чистий дохід від реалізації на 25%, при одночасному зростанні собівартості на 5%, оскільки фактичні обсяги користування послугами не збільшаться суттєво.

Чистий фінансовий результат при цьому зросте на 4180,72 тис. грн, що суттєво покращить рентабельність підприємства та знизить його високу ймовірність банкрутства.

Також отримання пільгового кредиту від міжнародних організацій (Європейського банку реконструкції та розвитку) на суму 20 млн. грн. дасть змогу збільшити ефективність діяльності підприємства та скоротити витрати, спрямувавши кошти на оновлення водопроводу. Це дасть змогу скоротити собівартість надання послуг приблизно на 10%, що еквівалентно 2107,21 тис. грн. На таку суму в перспективі може зрости чистий фінансовий результат за рік, але за відрахуванням плати відсотків за кредит (4%), вийде приріст чистого

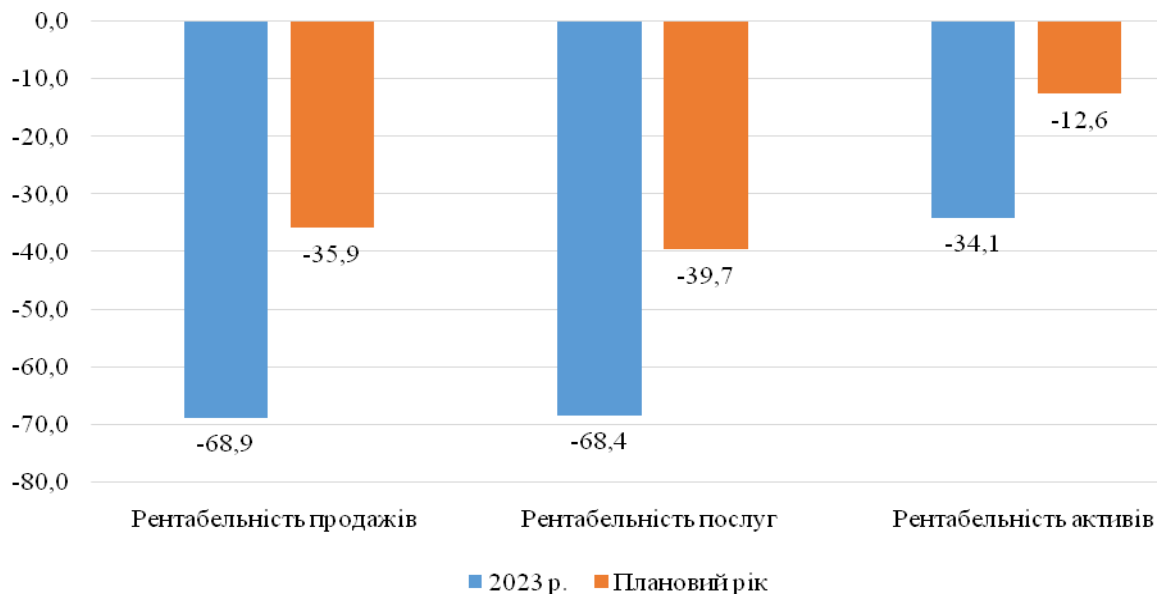
фінансового результату в сумі 1307,21 тис. грн., що скоротить збитки підприємства.

Загальний чистий фінансовий результат в плановому році після реалізації запропонованих заходів може скласти:

Плановий фін результат = - 14422,1+1413,9+4180,72+1307,21= - 7520,27 тис. грн. (3.1).

Таким чином, реалізація таких заходів, як застосування факторингу для стягнення дебіторської заборгованості, розміщення вивільнених коштів у ОВДП, зростання тарифів на комунальні послуги разом зі знижками за вчасну оплату, взяття кредиту на оновлення систем водопроводу, дадуть змогу скоротити збитковість підприємства, майже вдвічі. Збиток може скоротитися з 14,4 млн. грн. до 7,5 млн. грн.

Також наведемо порівняння коефіцієнтів рентабельності підприємства в 2023 р. та в плановому році після реалізації запропонованих заходів (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Порівняння коефіцієнтів рентабельності КП «Жилсервіс» в 2023 р. до впровадження запропонованих заходів та після впровадження в плановому році, %

Таким чином, реалізація таких заходів, як застосування факторингу для стягнення дебіторської заборгованості, розміщення вивільнених коштів у ОВДП, зростання тарифів на комунальні послуги разом зі знижками за вчасну оплату, взяття кредиту на оновлення систем водопроводу, дасть змогу КП «Жилсервіс» скоротити збитки та скоротити від'ємні коефіцієнти рентабельності в середньому удвічі, що свідчить про потенційну ефективність запропонованих заходів та скорочення ймовірності банкрутства підприємства в майбутньому.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження процедури оцінки ймовірності банкрутства підприємства та перспектив виходу його з кризового стану сформульовано наступні висновки.

1. Дослідження сутності банкрутства показало, що це складне та багатогранне явище, яке має економічні, фінансові та юридичні аспекти. Банкрутство є не лише фінансовою неспроможністю підприємства виконувати свої зобов'язання, але й юридичним процесом, що передбачає перерозподіл майна між боржником і кредиторами. Існують різні види банкрутства – навмисне, фіктивне, реальне та технічне – кожен з яких має свої причини, механізми та наслідки. Важливо розрізнити ці види для ефективного управління ризиками та вжиття відповідних заходів.

2. Встановлено, що криза на підприємстві є суттєвим фактором, що може призвести до банкрутства. Вона може виникати як раптово, так і бути прогнозованою, і характеризується зниженням попиту, зростанням заборгованості та падінням обсягів виробництва. Управління в умовах кризи вимагає оперативності, аналізу та здатності приймати швидкі рішення.

3. Розглянуто різні моделі оцінки ймовірності банкрутства, зокрема моделі Альтмана, Спрінгейта та Терещенка. Кожна з цих моделей має свої переваги та обмеження, а модель Терещенка є найбільш адаптованою до умов української економіки. Використання цих моделей дозволяє своєчасно виявити загрозу банкрутства та вжити превентивних заходів.

4. Доведено, що одним з ефективних способів запобігання банкрутству є санація – комплекс заходів, спрямованих на відновлення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Санація може включати реструктуризацію боргів, оптимізацію управління, залучення інвестицій та інші заходи. Успішна

санація дозволяє не лише уникнути банкрутства, але й створити умови для подальшого розвитку підприємства.

5. Викладено основні елементи комплексного підходу запобігання банкрутству, що включає:

- постійний моніторинг фінансового стану підприємства та оцінку ризиків банкрутства за допомогою відповідних методів;
- ефективне управління в умовах кризи, що передбачає оперативне реагування на зміни та прийняття обґрунтованих рішень;
- впровадження санаційних заходів у разі виникнення кризової ситуації;
- регулярний моніторинг, своєчасне реагування на кризові явища та застосування санаційних заходів є ключовими факторами забезпечення фінансової стабільності та запобігання банкрутству підприємства.

6. Викладено організаційно-економічну характеристику КП «Жилсервіс». КП «Жилсервіс» відіграє важливу роль у забезпеченні житлово-комунальних послуг у Вільногірську Дніпропетровської області. Його діяльність регулюється законодавством України та рішеннями міської ради. Структура підприємства включає керівництво, адміністративний апарат, технічні служби та виробничі підрозділи. Фінансова діяльність базується на бюджетному фінансуванні та доходах від надання послуг.

7. Проаналізовано фінансовий стан КП «Жилсервіс». Аналіз фінансових показників за 2021-2023 рр. виявив неоднозначні тенденції. З одного боку, спостерігається зростання чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг. З іншого боку, підприємство протягом усього періоду залишається збитковим, що відображається у негативному фінансовому результаті до оподаткування та чистому збитку. Зростання собівартості та інших операційних витрат, яке перевищує темпи зростання доходів, є однією з ключових причин збитковості.

Аналіз активів балансу показав зростання як необоротних, так і оборотних активів. Збільшення дебіторської заборгованості, особливо за розрахунками з бюджетом, є тривожним сигналом та потребує ретельного контролю. Зниження грошових коштів та їх еквівалентів також є негативним фактором, що впливає на ліквідність підприємства.

Аналіз пасивів балансу виявив значне збільшення зобов'язань, що супроводжується зменшенням власного капіталу. Це свідчить про зростання фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та погіршення його фінансової стійкості.

Аналіз показників ліквідності показав негативну динаміку за всіма показниками (поточної, швидкої та абсолютної ліквідності). Значення коефіцієнтів нижчі за нормативні та оптимальні, що свідчить про низьку здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання.

Загалом, проведений аналіз свідчить про наявність серйозних фінансових проблем у КП «Жилсервіс». Збитковість, низька ліквідність, висока залежність від позикових коштів та значна дебіторська заборгованість створюють значні ризики для фінансової стійкості та подальшої діяльності підприємства.

8. Проведено аналіз ймовірності банкрутства КП «Жилсервіс» за допомогою різних методик та моделей виявив серйозні фінансові проблеми підприємства та високу загрозу банкрутства.

Результати розрахунків за різними моделями показали неоднозначні, але в цілому результати є невтішними, і підприємство має високий ризик банкрутства. Основними причинами високої ймовірності банкрутства є: від'ємний власний капітал, зростання зобов'язань, низький рівень ліквідності, зростання дебіторської заборгованості, відсутність значного зростання вартості активів та їх незбалансована структура, збільшення кредитного навантаження. Незважаючи на розбіжності в результатах окремих моделей, загальна картина свідчить про серйозні фінансові проблеми КП «Жилсервіс» та високу загрозу

банкрутства. Для запобігання дефолту необхідні термінові та комплексні заходи, спрямовані на фінансове оздоровлення, покращення управління дебіторською заборгованістю, залучення додаткових джерел фінансування, стратегічне управління. Без вжиття зазначених заходів існує висока ймовірність неплатоспроможності підприємства та негативних наслідків для населення, яке отримує послуги.

9. Запропоновано для подолання кризового стану КП «Жилсервіс» застосовувати комплекс методів антикризового управління, що включає реструктуризацію зобов'язань, оптимізацію витрат, підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю, залучення додаткових джерел фінансування, соціальне партнерство.

10. Запропоновано, з урахуванням специфіки діяльності КП «Жилсервіс», яке займається водопостачанням та водовідведенням, конкретні фінансові інструменти, такі як факторинг для стягнення дебіторської заборгованості, розміщення вивільнених коштів в ОВДП, перегляд тарифів та залучення пільгового кредиту від міжнародних організацій.

11. Розраховано, що реалізація цих заходів дозволить скоротити збитки підприємства майже вдвічі та покращити показники рентабельності.

Загалом, нами було запропоновано комплексний підхід до виведення КП «Жилсервіс» з кризового стану, що включає як фінансові, так і управлінські та технічні заходи. Реалізація цих заходів дозволить не лише стабілізувати діяльність підприємства, але й забезпечити якісне та надійне надання послуг населенню та сприяти сталому розвитку м. Вільногірськ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Башнянин Г. І. Фінасова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 1. С. 65–68.
2. Берест М. М., Тимошенко А. П. Критичний аналіз змісту економічної категорії банкрутство. Вісник економіки транспорту і промисловості, 2016. № 29. С. 69-72.
3. Бикова В. Г., Буряковський В. В., Ряснянський Ю. М. Фінансове планування як складова управління фінансово-економічним потенціалом на підприємствах загальнодержавного значення. Вісник Тернопільського державного економічного університету. 2015. № 1. С. 26–35.
4. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства. 2-ге видання. Київ: Ельга, 2009. 645 с.
5. Бугай В. З., Омельченко В. М. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. 2018. № 1. С. 34–39.
6. Бутирська І. Правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство. Підприємництво, господарство і право, 2016. № 12. С. 89-94.
7. Волот О. І., Бабич І. М., Ткаченко О. О. Банкрутство підприємства: сутність, ймовірність та методи визначення. Науковий вісник Полісся, 2015. № 4. С. 61-67.
8. Волошанюк Н. В., Маліванчук С. Ю. Організаційно-методичні аспекти діагностики ризику банкрутства підприємств. Науковий вісник БДФА. Економічні науки: зб. наук. пр. МФУ, БДФА, Чернівці, 2018. Вип. 1. С. 37–47.
9. Вольвач Б. В. Правове регулювання неплатоспроможності та банкрутства (ретроспективний і порівняльно-правовий аспекти). Теорія і практика правознавства. 2018. Вип. 1 (13). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/127190/130226> (дата звернення: 20.12.2024).

10. Воронкова Т. Є., Рибальченко Н. П. Банкрутство підприємства та шляхи його подолання. Міжнародний науковий журнал Інтернаука, 2017. № 2 (2). С. 39-43.
11. Гапак Н. М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. (42). С. 191–196.
12. Головач К. С. Формування механізму антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах : дис. канд. екон. наук : 08.00.04. Житомир, 2017. 249 с.
13. Гук О. В. Сутність та причини банкрутств підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2016. № 575. С. 58–64.
14. Єпіфанова І. Ю., Оранська Н. О. Сутність антикризового управління підприємства. Економіка та суспільство. 2016. Вип. 2. С. 265–269.
15. Жадан Т. А., Мелень О. В., Якименко-Терещенко Н. В. Банкрутство підприємства: сутність поняття та основні ризик-фактори його виникнення в готельно-ресторанному бізнесі. Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн. 2019. Вип. 37. С. 243-250.
16. «Загальна заборгованість за комуналку на середину 2024 року складає більше 200 млрд гривень» – Попенко. Українське радіо. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=105077> (дата звернення: 20.12.2024).
17. Загородна О. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. Економічний аналіз. 2020. Вип. 7. С. 262–265.
18. Ільченко О. С., Низьков О. П., Хаустов В. В. Математична модель фінансового стану на основі системи балансових рівнянь. Економіст. 2016. № 1. С. 38–41.
19. Квасницька Р. С., Кордонець І. М. Етапність проведення діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 2. С. 130–135.

20. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 3-тє вид, перероб. та доп. Київ: ЦУЛ, 2004. 531 с.
21. Клочан В. П., Клочан В. В., Костаневич Н. І., Костирко А. Г. Оцінка моделей діагностики банкрутства. Міжнародний наукововиробничий журнал «Економіка АПК». 2017. № 1. С. 97–101.
22. Ковтун Н. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 527 с.
23. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. 353 с.
24. Лепейко Т. І., Доценко Т. О. Аналіз сучасних методик прогнозування ймовірності банкрутства підприємства. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. 2019. № 1(10). С. 36-42.
25. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту. Економічний форум. 2016. № 1. С. 161–170.
26. Москаленко В. П., Пластун О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 6. С. 180–192.
27. Пашинська І. І. Банкрутство: економіко-правовий зміст категорії. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/42799/39604> (дата звернення: 20.12.2024).
28. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка та фінанси підприємств: підручник. Львів, 2014. 408 с.
29. Пластун О. Л. Аналіз кількісних методик прогнозування банкрутства підприємства та обґрунтування необхідності розробки сучасних вітчизняних аналогів. Вісник Української академії банківської справи. 2015. № 2. С. 101-107.

30. Пластун О.Л. Визначення сутності поняття «банкрутство» в сучасній науковій літературі. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2015. № 2. С. 256–261.
31. Про банкрутство: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. 4 серп. (№ 31). 218 с.
32. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 р. № 2343- ХІІ (у редакції від 4 квітня 2018 р.). Верховна Рада України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T234300.html (дата звернення: 20.12.2024).
33. Прохорова В., Крупчатніков О. Прогнозування банкрутства як складова антикризового фінансового управління. Економічний простір. 2017. №23/2. С. 103-109.
34. Рудика В. І., Великий Ю. М., Зьома О. Д. Економічна сутність поняття «банкрутство»: причини виникнення та наслідки на підприємстві. Інфраструктура ринку. 2018. № 18. С. 127-133.
35. Рудницька О. М., Біленська Я. Р. Шляхи покращання фінансового стану українських підприємств. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2019. С. 132–138.
36. Рязаєва Т. Г., Стасюк І. В. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. №3. Т.1. С. 177-181.
37. Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І. Антикризовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 584 с.
38. Сплата комунальних послуг в умовах воєнного стану. Безоплатна правнича допомога. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/splata-komunalnyh-poslug-v-umovah-voennogo-stanu/> (дата звернення: 20.12.2024).

39. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 567 с.
40. Троц І. В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку. Вісник Дніпропетровського університету. 2018. №. 5. С. 221–228.
41. Фоміна О. Банкрутство по-українськи: не рятівний круг, а засіб наживи. Банкрутство & Ліквідація в Україні. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/6469> (дата звернення: 20.12.2024).
42. Фридинський В., Плотніков В., Дерев'янка А. Фінансова санація підприємства. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». 2016. № 8. С. 79–83.
43. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. № 7. С. 240–245.
44. Якименко-Терещенко Н. В., Палієнко О. І. Антикризове управління промисловими підприємствами. Молодий вчений. 2018. № 5.1 (57.1). С. 98–101.
45. Altman E. Corporate financial distress and bankruptcy: Predict and avoid bankruptcy, analyse and invest in distressed debt. E. Altman, E. Hotchkiss. 3rd ed. John Wiley and Sons, Limited, 2006. 253 p.
46. Beaver W. Financial ratios as predictors of failure. Empirical research in accounting selected studies. Journal of Accounting Research (Suppl). Vol. 4. 2014. P. 71-111.
47. Frey L. Rena Staatliche Finanzhilfen far Airlines und Airports? Wirtschaftswissenschaftliche Betrachtungen zum Fall Swissair. Wirtschaftswissenschaftliches Zentrum WWZ der Universitat Basel, 2001. 231 p.